

18 juni 2010

ADVOCATENBLAD

8

A portrait of Liesbeth Zegveld, a woman with long, wavy blonde hair, wearing a dark grey blazer over a white top. She is looking slightly to the right of the camera with a serious expression. The background is a soft, out-of-focus interior with warm lighting.

Liesbeth Zegveld Advocaat met een missie

*Eind van de
Cohen-advocaat
in zicht?*

*Kroniek
strafprocesrecht
2009-2010, II*

*Ondernemerstips
voor advocaten*

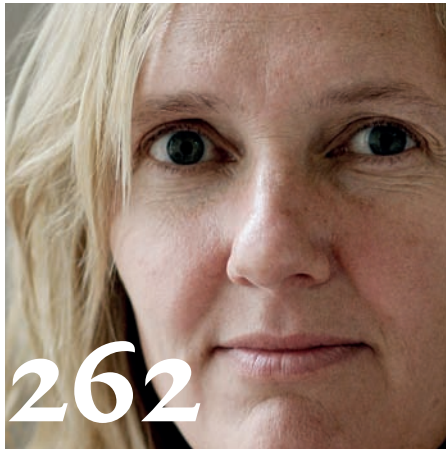

Hoe je kijkt, bepaalt wat je ziet

Geen twee zaken zijn exact hetzelfde. Het beoordelen van een kwestie mag dus nooit berusten op routine en vraagt om een onafhankelijke geest. Om analytisch en vooral vernieuwend denken. Wij stimuleren onze mensen op een andere manier tegen de materie aan te kijken. Wij dagen elkaar uit om nieuwe inzichten te formuleren en te toetsen. Research and development in de advocatuur. Nuttig èn noodzakelijk voor wie weet hoe wispelturig Vrouwe Justitia kan zijn. Aan ons de opdracht om bij elke zaak, met heldere inzichten te overtuigen. Wij doen dat vanuit onze nieuwe lokatie New Babylon in Den Haag, voor overheden, non profit organisaties en bedrijfsleven. **Pels Rijcken Bron van inzicht**

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn *advocaten*
en notarissen

Omslagartikel

De internationale humanitaire zaken van **Liesbeth Zegveld** lopen al snel een jaar of tien, en de uitkomst is uiterst onzeker. Maar: 'Als het recht voor deze mensen niets kan betekenen, wat heeft het recht dan voor betekenis?'

Verschoningsrecht

Dit najaar oordeelt het Europese Hof van Justitie over het verschoningsrecht van advocaten in dienstbetrekking die alleen hun werkgever als cliënt hebben. De A-G vindt deze advocaten niet onafhankelijk genoeg. Is dit het eind van de **Cohen-advocaat**?

Actualiteiten

Zijn **advocaten goede ondernemers**? Als je hen zelf moet geloven wel. Maar andere ondernemers hebben hun twijfels, bleek op een bijeenkomst van advocaten en ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf in Den Haag.

258

Actualiteiten

De nieuwe **piketregeling na Salduz** dreigt vast te lopen op praktische obstakels en hindernissen

270

Kroniek

In het tweede deel van de **kroniek strafprocesrecht** wordt weer jurisprudentie besproken en een overzicht gegeven van nieuwe wet- en regelgeving.

284

Even opfrissen

Als een op zitting afgelegde, **belastende verklaring van een medeverdachte** in de eigen strafzaak als bewijs wordt gebruikt...

285

Opinie

De kritiek van Wagenaar op het strafrechtelijk apparaat is volgens Georg van Daal nog mals vergelijken met het **'krankzinnige percentage veroordelingen'**.

286

Opinie

In het bestuursrecht wil de minister definitieve **geschilbeslechting** bevorderen. Advocaat Roland Mans reageert.

Verder...

De deken over de comparitie als een schaakspel 257 » Column van Matthijs Kaaks 259 » Nieuwe VSO-opleidingsverplichting voor stagiaires 261 » Agenda 259 » Brieven 261 » Transfers 289 » Uitspraak Geschillencommissie 291 » Tuchtrect 292

Personeelsadvertenties in dit nummer op p. 294

Omslagfoto:
Jiri Büller

Colofon

90e jaargang
Verschijnt elke drie weken.

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve Van de deken, Berichten van de Orde en Tuchtrect

Redactie
mr. L. Bakers
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen
mr. P.H.E. Voûte

Eindredactie
Linus Hesselink

Redactionele bijdragen
Mailen naar:
l.hesselink@sdu.nl.
Informatie:
Linus Hesselink,
070-378 93 59,
070-335 35 95
Het schrijven van redactionele bijdragen levert per 500 woorden 1 opleidingspunt op.

Sdu Uitgevers
Lucinda Jones (uitgever)
Sandra Kroon (directeur
BU Legal & Tax)

Beeldredactie
Charlotte Helmer

Journalistieke redactie
Hedy Jak, Lars Kuipers,
Tatiana Scheltema,
Trudeke Sillevius Smitt

Vormgeving
Dimdim, Den Haag

Illustratie
Floris Tilanus

Correctie
Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk
Senefelder Misset,
Doetinchem

Digitaal archief
Advocatenblad sinds 1996
www.advocatenorde.nl,
voor houders van het
(gratis) Balienetcertificaat

Advertenties
www.bereikdejurist.nl
Veerle Sanderink,
Accountmanager
v.sanderink@sdu.nl,
Tel. 070-378 03 50 of
06-229 480 84
Inzendtermijn:
afl. 9: 25 juni 2010
afl. 10: 16 juli 2010

Abonnementen
Adreswijzigingen van
advocaten:
adres@advocatenorde.nl

Niet-leden betalen
€ 222,60 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband (€ 40). Studenten 50% korting, losse nummers: € 31,80 (incl. btw).
Adreswijzigingen: Sdu Uitgevers klantenservice, telefoon 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service.

ISSN 0165-1331

HO
PRINT

uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

DSB-zaken versneld behandeld

Om de voortgang van het DSB-faillissement te bespoedigen, gaan de gerechtshoven in Amsterdam en Den Bosch een speciale procedure mogelijk maken om een aantal voorbeeldzaken van DSB-klienten met voorrang te behandelen. Dit meldt de rechtspraak in een persbericht. Het is de bedoeling dat per gerechtshof maximaal tien proefprocessen worden gevoerd waarin richtinggevende rechterlijke uitspraken worden gedaan, die vervolgens ook bij andere

klachten uitgangspunt kunnen zijn. De betrokken klienten en DSB moeten het er van tevoren over eens zijn dat de zaken bij prorogatie aan de hoven worden voorgelegd. Cassatie blijft mogelijk. De mogelijkheid om klachten van klienten van DSB in een speciale procedure voor te leggen aan de gerechtshoven in Amsterdam en 's-Hertogenbosch wordt deze maand in een brief aan de curatoren en de lokale dekens nader toegelicht.

24-uurs economie bij Rechtbank Den Bosch

Op 27 mei hield de rechtbank in Den Bosch een eerste proef met een avondopenstelling. Van zeven tot half tien 's avonds behandelde de rechtbank tien politierechterzaken. 'Wat ons betreft is het heel erg goed bevallen,' zegt voorlichter Ilse Weustenenk van de rechtbank, 'en de verdachten waren ook blij dat ze 's avonds konden komen. Maar niet alle advocaten waren even enthousiast.

Vooraf voor eenpitters is het een zware belasting.' De proef gaat in september en oktober verder met civiele en bestuursrechtelijke zittingen. Daarna wordt de balans opgemaakt. Doel van de exercitie is meer te luisteren naar de wensen in de samenleving en de dienstverlening te verbeteren, aldus de rechtbank op de website.

Fries verdriet

Een stroompje water op een Fries erf leidde vorige week tot Kamervragen. Bij de behandeling van een milieuzak bij de Leeuwarder rechtbank wilde boer Thom de Groot een verklaring afleggen in zijn moedertaal: het Fries. Maar de officier van justitie van het Functioneel Parket uit Zwolle verstond

hem niet zodat De Groot zich genoodzaakt zag Nederlands te spreken. Eenmaal thuis ging het knagen: het recht om Fries te spreken is sinds 1956 in de

Extra normen voor cassatieadvocaten

Demissionair minister Hirsch Ballin wil dat de Hoge Raad zich beter op zijn kerntaken kan concentreren. Daartoe moet de Orde bij verordening regelen aan welke normen casserende advocaten moeten voldoen, voorlopig alleen in civiele zaken, maar op termijn ook in straf- en belastingzaken. Dat staat in een wetsvoorstel dat hij onlangs naar de Tweede Kamer stuurde.

De Hoge Raad staat het water aan de lippen. De instroom van zaken bij het hoogste rechtscollege stijgt al jaren en het aantal zaken die 'uit het oogpunt van de rechtseenheid, rechtsontwikkeling of de rechtsbescherming van te gering belang zijn om behandeling door de Hoge Raad te kunnen rechtvaardigen'

daarmee navenant. Welke zaken aan de HR worden voorgelegd is 'vrijwel uitsluitend afhankelijk van het initiatief van rechtzoekenden, daarbij bijgestaan door een advocaat', schrijft de minister in de memorie van toelichting. De HR is het zolangzamerhand beu om als feitenrechter te worden benaderd – bijvoorbeeld om de hoogte van de ouderbijdrage in een alimentatiezaak te beoordelen. De minister wil daarom aan het begin van de procedure een mogelijkheid tot niet-ontvankelijkverklaring inbouwen, zodat de HR zich beter op zijn kerntaken kan concentreren.

Geïnteresseerden kunnen t/m 30 juni op het voorontwerp reageren.

Zieners straffen niet

Vanuit mystiekrechtelijk perspectief bezien is iedere misdaad te vergeven. Voor mystici staan zaken als berouw, vergeving, conflictoplossing, verzoening en verbondenheid centraal, evenals het herstel daarvan. Straffen door middel van opsluiting is dus zinloos. Be-

gin juni promoveerde Jacques Claessen op het proefschrift *Misdaad en straf; Een herbezinning op het strafrecht vanuit mystiek perspectief* aan de Universiteit Maastricht. Claessen is verbonden aan de vakgroep Strafrecht en Criminologie van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid.

wet verankerd. 'Een recht, dat cliënt in de praktijk niet kan uitoefenen,' zegt zijn advocaat Tjalling van der Goot. 'Mijn cliënt voelde zich met de rug tegen de muur.'

Het CDA stelde onverwijld Kamervragen bij monde van Joop Atsma: 'Het is een principiële zaak – het recht om in het officiële verkeer Fries te gebruiken is bij het Kneppefrees in 1951 bevochten. Het leeft hier

enorm.' Maar ook het OM staat met de rug tegen de muur: 'Het functioneel parket bedient ook andere provincies,' zegt woordvoerder Elke Kool. 'Je moet iemand hebben die verstand heeft van milieu-, fraude- en economische delicten én ook Fries spreekt. Ik denk niet dat wij dat in onze functie-eisen gaan zetten. De inzet van een tolk zou een oplossing kunnen zijn.'

Dubbel de klos

Met de belangen van slachtoffers van een misdrijf die later als getuige optreden in de strafzaak wordt te weinig rekening gehouden. Professionals in de strafrechtketen hebben weinig oog voor die belangen, omdat de aandacht vooral uitgaat naar de verdachte. Slachtoffers kunnen de rechtsgang daardoor als een nieuwe lijdensweg ervaren ('secundaire victimisatie') en dreigen het vertrouwen in zichzelf, de toekomst, de wereld en het rechtssysteem te verliezen. Wel kan een slachtofferadvocaat het gevoel van 'overgeleverd te zijn' enigszins wegnemen. Dat staat in het WODC-rapport Eén keer is genoeg.

Minister Hirsch Ballin wil secundaire victimisatie tegengaan. Een aantal verbeteringen, zoals het inzagerecht in het eigen dossier, zijn al in gang gezet met de nieuwe Wet versterking positie van het slachtoffer in het strafproces. Maar rechters lijken zich vooralsnog nauwelijks bewust van de implicaties van die wet, namelijk dat een slachtoffer ook als slachtoffer moet worden beschouwd tot het tegendeel is bewezen. 'Slachtofferbelangen worden vooral meegenomen zolang zij niet te veel kosten en niet strijdig zijn met de belangen van de verdachte of van het strafproces,' schrijven de onderzoekers.

Kamer: meer toezicht op rechtsbijstandsverzekeraars

Antoinette Hertsberg,
Radarrepresentator

De Tweede Kamer dringt aan op 'een deugdelijk toezichtstelsel dat de kwaliteit van diensten door procederende juridische adviseurs borgt'. Een daartoe strekkende motie van CDA en PvdA werd in mei door de Tweede Kamer aangenomen. De aanstaande verhoging van de competentiegrens leidt tot 'een grotere diversiteit van het aanbod van rechtshulp, terwijl een 'stevig wettelijk toezicht' als voor advocaten niet geldt voor de juridische adviseurs bij rechtsbijstandsverzekeraars en vakbonden. Twee weken later stelde D66 Kamervragen over het toezicht op rechtsbijstandsverzekeraars.

Of de minister weet dat bijna de helft van de Nederlanders over een rechtsbijstandpolis beschikt, waarbij de meeste rechtshulp wordt verleend door 'juristen die geen advocaat zijn', voor wie 'geen enkele wettelijke regel bestaat op het gebied van opleiding, permanente opleiding en gedragsregels', en voor wie geen tuchtrecht geldt.

Het tv-programma Radar, waarin de rechtsbijstandsverzekeringen aan de orde kwamen, liet een enquête uitvoeren naar de tevredenheid over de juridische dienstverlening door die verzekeraars. Van de klanten die een beroep op de verzekeringen deden, bleek 20% ontevreden over de rechtshulp. Tweederde van de afgewezen cliënten was verrast dat de verzekering hun zaak niet dekde. En de verzekeraars bleken hun klanten te weinig te wijzen op de vrije advocaatkeuze.

Van de deken

Jan Loorbach

Comparitie als schaakspel

Recent heeft Janneke van der Linden in Tilburg een proefschrift verdedigd met de titel *De civiele zitting centraal: informeren, afstemmen en schikken*. Ik mocht daar een blik in werpen. De civiele zitting uit de titel verwijst vooral naar de comparitie van partijen. Het onderzoek richt zich enerzijds op de doelmatigheid van de comparitie vanuit het wettelijke perspectief (inlichtingen verkrijgen, schikken, voorbereiding van het vervolg van de procedure). Anderzijds wordt nagegaan of de partijen de zitting beleven conform hun verwachtingen.

Dit riep bij mij een ervaring in herinnering die ik wel mag aanduiden als een leerzame laboratoriumproef voor de comparitie. Het geschiedde tijdens zo'n geanimeerde open rechtbankdag. Daar werd volgens het Cinerama-principe van de doorlopende voorstelling met steeds dezelfde casus een comparitie nagespeeld, in een steeds wisselende rolbezetting. De casus was als volgt.

Een bruidegom in spe wordt door zijn vrienden tijdens een bachelorparty meegetroond naar een bungeejumpbedrijf. Als hij bovenop de toren het elastiek om zijn enkels gebonden krijgt, gaapt de diepte hem tegemoet en in die diepte een grote bak met water. Normaliter is het elastiek zo afgesteld dat de rek er al uit is voordat de springer het water beroert. Op bijzonder verzoek kan de afstelling echter zó gewijzigd worden dat de springer juist wel kopje onder gaat: 'the big dip'.

De vrienden hebben voor de onfortuinlijke, onwetende en op dat moment nog slechts verhoopte bruidegom de big dip ingekocht; het onvrijwillig feestvarken komt heelhuids maar doornat boven water. Hij heeft echter zijn vrienden niet verteld dat hij zijn oren een aantal weken droog moet houden vanwege een uit gène verzwegen oöperatie. Hij moet onmiddellijk terug naar het ziekenhuis, er volgt een nieuwe operatie, blijvende schade aan het gehoor, het huwelijk moet worden uitgesteld, etc. Hij stelt het bungeejumpcentrum aansprakelijk.

De eerste comparitierechter opent de zitting met de minzame vraag: 'Ach meneer Bruidegom [naam gefingeerd, JL], dat was een ongelukkige gang van zaken; is het uiteindelijk allemaal nog goed gekomen? Vertelt u eens.'

De tweede opent kritisch en nog net niet (?) vooringenomen met: 'Meneer Bruidegom, u stond daar, u zag dat water, u wist van uw oren en ook dat uw vrienden dat niet wisten. U sprong toch. Kunt u dat eens toelichten?'

U begrijpt hoe verschillend vervolgens de comparities ondanks hetzelfde dossier verliepen...

In de schaakpartij van de comparitie heeft de comparitierechter altijd wit. Hij bepaalt met zijn opening het karakter van het vervolg. De moraal is dat je als advocaat – vanachter de zwarte stukken – vanaf de allereerste zet bij de les, vrijmoedig en soms zelfs brutaal moet zijn om noodlottig te poverlies te voorkomen.

'Salduzregeling praktisch onwerkbaar'

De uitwerking van de Salduz-regeling is in de praktijk onwerkbaar en moet dringend worden verbeterd. Dat schrijft het kantoor Cleerdin-Hamer in een open brief aan portefeuillehouder strafpiket Jan Leliveld van de Orde.

.....
Tatiana Scheltema
redacteur
.....

Volgens de strafadvocaten is het vrijwel 'onmogelijk' om binnen twee uur bij de verdachte te zijn, omdat veel kostbare tijd wordt verspild aan het lokaliseren van de cliënt – de piketcentrale meldt niet waar die zich bevindt. Zomaar binnenlopen in het cellencomplex kan niet, want dat gaat op afspraak en dat kan pas vanaf 9 uur. Bovendien is er een 'stormloop' op de spreekruimtes omdat ook de nachtklanten nog moeten worden bezocht. De mobiele telefoon mag niet mee zodat nieuwe meldingen worden gemist en de problemen zich herhalen.

De problemen spelen eens te meer bij het minderjarigenpiket, waar meer meldingen tegelijk eerder regel dan uitzondering zijn. Advocaten zouden een leger aan achterwachten moeten organiseren, 'en dan nog lukt het niet'. Onduidelijkheid is er ook over de voorkeursadvocaat. Agenten weten vaak niet wie ze moeten bellen, en verdachten krijgen regelmatig te horen dat ze de voorkeursadvocaat

zelf moeten betalen, ook al geldt dat alleen voor categorie C-zaken. De advocaten vinden het daarnaast 'niet realistisch' om van een voorkeursadvocaat te vragen binnen drie kwartier op een melding reageren. 'Advocaten proberen er ook een leven op na te houden en zijn niet 24/7 met hun mobiele telefoon bezig.'

Nodeloos punitief

De briefschrijvers dragen ook oplossingen aan: als de piketcentrale meldingen naar locatie zou rangschikken wordt het lokaliseren van verdachten al een stuk eenvoudiger. Er zouden meer advocaten bij het minderjarigenpiket kunnen worden ingedeeld. Om het gebrek aan spreekruimte te ondervangen zouden advocaten – ook zonder afspraak – in de cel van de verdachte kunnen worden toegelaten, of er zou een soort 'loket' opgezet

kunnen worden, zoals nu al gebeurt bij de pilot 'advocaat op politiebureau' in Utrecht.

Het kantoor voelde zich niet gesteund door een mail van de Orde op 27 april waarin piketadvocaten op hun verplichtingen werden gewezen. Die mail was 'nodeloos wantrouwig en punitief', van toon, vond men. 'Het overgrote deel van de strafrechtadvocaten doet tegen een geringe vergoeding oprecht haar best om verdachten van een goede en tijdige rechtsbijstand te voorzien)..'.

Volgens de ontvanger van de brief, AR-lid Jan Leliveld, wordt het aanpassingsvermogen van advocaten zeer gewaardeerd, maar heeft de Orde hen ook op hun rol willen wijzen. 'Wij spreken anderen aan, zoals de Raad en de politie, als zaken niet goed lopen. Maar wij worden door hen ook aangesproken op het gedrag van advocaten. Als we horen dat advocaten kennelijk tekeergaan tegen medewerkers van de piketcentrale is dat onacceptabel. Ik vind dat we dat mogen zeggen.' Inmiddels lijkt de lucht geklaard.

In gesprek

Ook Leliveld ziet de problemen in de praktijk. Veel

problemen doen zich voor in de ochtend. 'Dan ligt er een stapel niet efficiënt ingerichte meldingen en cliënten zijn nog niet te bezoeken, omdat de politie nog niet op stoom is. Op dat punt moet de logistiek bij de politie en de Raad op korte termijn sterk worden verbeterd.'

Over het doorgeven van meldingen per locatie is Leliveld met de Raad in gesprek. 'Ze zeggen dat het niet kán. Wij vinden: het móet gewoon te regelen zijn.' En de informatie over de 'voorkeursadvocaat' moet beter.

24- uurs mentaliteit

De politie is ook niet echt gelukkig met de gang van zaken, maar is bereid samen met de advocatuur naar oplossingen te zoeken, zegt projectleider Robert Vels – zij het dat de kwestie van de telefoon onbespreekbaar is. Vels: 'We hebben de openingstijden van de cellencomplexen al aangepast naar acht uur. Eerder lukt niet.' Vreemd, vindt Leliveld: 'Juist de politie drong aan op de start om zeven uur, zodat om negen uur met verhoor kon worden begonnen, en tamboereerde op de 24- uurs mentaliteit bij de politie.'

Volgens Vels is het tekort aan spreekruimtes ook niet op korte termijn op te lossen. 'Advocaten zijn niet de enige die daarvan gebruikmaken: ook andere instanties zoals Jeugdzorg, of reclassering willen met de cliënt praten. Ik wil er wel ruimtes bijbouwen, maar dat kost geld.'

Kleinere pilot 'advocaat op politiebureau'

De proef 'advocaat voor verhoor op het politiebureau' in Utrecht en Houten wordt afgeslankt, en in Capelle aan den IJssel stopgezet. De proef met consultatie van een advocaat vóór het eerste politieverhoor, sinds 1 december jl., was opgezet om sneller rechtsbijstand te kunnen bieden. De aanwezigheid van advocaten ter plaatse droeg daar volgens de Raad voor Rechtsbijstand inderdaad aan bij, maar voor twee advocaten zou er te weinig werk zijn.

agenda

RECHTEN VAN VLUCHTELINGEN

De Dutch 3R Foundation en het International Institute of Social Studies (ISS) van de Erasmus Universiteit Rotterdam organiseren op **21 juni 2010** (wereldvluchtelingendag) de internationale conferentie 'Rights in Exile – Global perspectives on legal assistance for refugees and IDPs'. Op deze conferentie spreken advocaten, academici, beleidsmakers en sociale activisten over de juridische bijstand aan vluchtelingen. Keynote spreker is advocaat Jacob van Garderen, Directeur Zuid-Afrika van de organisatie Lawyers for Human Rights.

- Meer informatie: www.stichting3r.nl/events

ROL JURIST IN FAMILIEBEDRIJF

Woensdag 30 juni om 17.30 uur organiseert het Juridisch genootschap Eindhoven de lezing 'De rol van juristen in een familiebedrijf'. Spreker prof. mr. Erik Vermeulen is bedrijfsjurist bij Philips en hoogleraar ondernemingsrecht aan de Universiteit van Tilburg. Voorafgaand aan de lezing zal om 17.00 uur de Algemene Ledenvergadering plaatsvinden. De lezingen vinden plaats in het Sociëteitsgebouw van het Academisch Genootschap aan de Parklaan 93 te Eindhoven.

- Informatie: www.juridischgenootschap.org

EXPERTISE IN DE RECHTZAAL

De opmars van de niet-juridische expertise in strafzaken vormt het thema van het eerste Maastrichts Forensisch Symposium, georganiseerd door forensisch instituut TMFI op **donderdag 1 juli a.s.** Sprekers uit binnen- en buitenland schetsen de laatste ontwikkelingen op het terrein van onder meer valse bekentenissen, simulantedrag, toerekeningsvatbaarheid, de relaties tussen verdovende middelen

en medicijnen en gedrag, en forensische pathologie. Advocaat Inez Weski zal met prof. dr. Jan Ramaekers, hoogleraar Psychofarmacologie, en drs. Wim Best, toxicoloog, in debat gaan over de deskundigenrapportages in de spraakmakende strafzaak tegen de serieverkrachter Johan S.

- Meer informatie: www.maastrichtuniversity.nl/tmfi

BOUWEN EN ONTWIKKELEN MET DE WABO

Ter gelegenheid van de verschijning van het boek 'Bouwen en ontwikkelen met de Wabo' organiseert de sectie bestuursrecht van de Radboud Universiteit Nijmegen in Arnhem op **donderdag 1 juli 2010** een actuele studiemiddag over de Wabo. De auteurs van het boek, prof. mr. A. G. A. Nijmeijer, mr. T. E. P. A. Lam en mr. S. Hillegers, behandelen de Wabo tijdens deze studiemiddag aan de hand van diverse thema's.

- Meer informatie: www.symposia.cpo.nl

LANDELIJKE PLEITWEDSTRIJDEN

De Balie Utrecht organiseert op **9 juli** in samenwerking met de Stichting Jonge Balie Nederland de Landelijke pleitwedstrijden, in het gebouw van de Rechtbank Utrecht. De casus heeft betrekking op het thema ingegeven door het aankomende WK: 'It's all in the game'. De jury bestaat uit H. AE. Uniken Venema (president van de Rechtbank Utrecht), J. D. Lorbach (Landelijk deken), F. M. Visser ('de Rijdende rechter'), M. Olfers (universitair docent/onderzoeker Sport en recht aan de Vrije Universiteit Amsterdam) en S. F. H. Jellinghaus (advocaat-partner in Tilburg en universitair docent/onderzoeker Sociaal Recht en Sociale Politiek aan de Universiteit van Tilburg).

- Meer informatie: www.pleiten.nl

Column

Matthijs Kaaks

Het paradigma van de flutzaak

Een specialisme waar nauwelijks over wordt geschreven, is de praktijk van de flutzaak.

Toch zijn er nogal wat advocaten die zich juist hier op toelegen. Wie er naar zoekt, ziet dat de database van rechtspraak.nl er vol mee staat. Met als constante factor de gewekte indruk van hoogwaardig belang. Hier raak ik aan het talent van veel advocaten om van een mug een olifant te kunnen maken, maar daar wil ik het nu niet over hebben.

Rechters zijn niet zo ingenomen met de gemiddelde flutzaak. De Haarlemse voorzieningenrechter maakte dat vorige maand nog eens duidelijk. Hij hoorde de voormalige eigenaresse van het konijn Punkie de adresgegevens van de huidige verblijfplaats van Punkie eisen, en subsidiair informatie over de huidige levensomstandigheden van Punkie, op straffe van een dwangsom. Nadat hij deze vordering had afgewezen merkte de voorzieningenrechter terzijde op dat hij 'zich er over verbaast dat voor een geschil als het onderhavige een toevoeging was afgegeven' (LJN: BN4040). Point d'intéret, point de Punkie.

Ook onze rechter aan het Europese Hof, Egbert Myjer, is niet zo te spreken over de niemendalletjes die zijn bureau bereiken. In *NRC Handelsblad* klaagde hij over de procederende Nederlander die meende dat hij recht had op een koninklijke onderscheiding. Nu lijkt dat inderdaad enorm gebeuzel. Maar sinds we, zie *de Volkskrant* van 1 juni jl., weten dat voormalig Bouwfonds-topman Cees H. – verdachte in de vastgoedfraude – met veel moeite en voor veel geld zón lintje had gekocht via een ambtelijke kabinet-schef belast met protocollaire zaken, begin ik al anders te denken over deze kwestie.

We komen hier bij de kern; het paradigma van de flutzaak. Als er iemand is die groot belang hecht aan een zaak, is het dan nog wel een flutzaak? De voorbeelden liggen voor het oprapen. Het wel of niet ontstaan bij binnenkomst van een rechter werd een uiterst belangrijke neuzelzaak. De hele praktijk van het intellectueel eigendomsrecht bestaat bij de gratie van geclaimde exclusieve futiliteiten. Het bestuursrecht idem dito. De kleur van de dakpan van de overburen kan tot schuimbekkende taferelen bij de Raad van State leiden. Het succes van de Rijdende Rechter drijft op blaffende-tekkels-in-de-achtertuin-zaken.

Kortom, niet elke flutzaak is een flutzaak.

Ondernemerstips voor advocaten

Zijn advocaten goede ondernemers? Als je hen zelf moet geloven wel. Maar andere ondernemers hebben hun twijfels, bleek op een bijeenkomst van advocaten en ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf op 3 juni in Den Haag.

.....
Lars Kuipers
redacteur
.....

De zaal bij de Haagse Kamer van Koophandel was voor driekwart gevuld met advocaten uit de Haagse regio die wel eens wilden weten of ondernemers echt een probleem hebben met juridische dienstverleners.

De bijeenkomst was georganiseerd door de Nederlandse Orde van Advocaten. Aanleiding was het onderzoek dat de Orde in 2009 door de Universiteit Groningen liet verrichten naar de toegankelijkheid van de advocatuur voor particulieren en ondernemers. Uit dat onderzoek kwam naar voren dat ondernemers advocaten hoger waarderen dan particulieren. Onder de ondernemers kunnen zij die een bedrijf runnen met meer dan vijf werknemers het best met advocaten door één deur. Zij hebben vaker juridische kwesties onder handen en kunnen

advocaten makkelijker sturen. 'Kleine ondernemers hebben daar meer problemen mee en denken sneller: hij gaat met mijn zaak op de loop', aldus Heinrich Winter, onderzoeker aan de Groningse universiteit en directeur van onderzoeksbureau Pro Facto dat het onderzoek uitvoerde.

Mythische percentages

In totaal deden ruim 250 mensen mee aan een enquête over de dienstverlening van advocaten; met bijna 150 mensen voerden de onderzoekers gesprekken. Dat leverde volgens Winter 'een staalkaart op van ervaren belemmeringen in de toegang tot een advocaat'. Dat is iets anders dan de objectieve werkelijkheid, voegde hij eraan toe.

Een terugkerende klacht van ondernemers is dat ze de declaraties van hun advocaat ondoorgrondelijk vinden. Winter: 'Kantoorkosten, allerlei mythische percentages op de factuur – ik zou u adviseren: schaf het zo snel mogelijk af.' Ook aan het inzicht in de totale omvang van de kosten ontbreekt het nogal eens.

Op het punt 'vertrouwen' geven ondernemers de advocaat een rapportcijfer van 6,5. Daarmee staan advocaten in de subtop, hoger dan bijvoorbeeld politiemensen of officieren van justitie. Maar Winter had niettemin een tip voor zijn gehoor. 'Met amice-briefjes moet u volgens mij ophouden, die kunnen zorgen voor twijfel over uw onafhankelijkheid.'

Foto: Robert Veldhoen

Ondernemers worden in de omgang met advocaten werkende weg wijs. De Utrechtse ondernemer Hans Blauwendraat in een filmpje dat tijdens de bijeenkomst werd vertoond: 'Ik heb gemerkt dat het veel geld gaat kosten als advocaten op papier gaan communiceren. Ik vraag mijn advocaat dus altijd om eerst eens met de andere partij te bellen'.

Richt praktijk in op branches

Hoe moeten advocaten omgaan met de uitkomsten van het Groninger onderzoek? Richard de Laat, advocaat bij De Advocaten van Van Riet te Utrecht, ging er op in aan de hand van zijn eigen praktijk. Over de gebrekkige profilering van advocaten bijvoorbeeld. 'Richt je praktijk niet in op rechtsgebieden, dat zegt de meeste mensen niet zoveel, maar richt je op branches. Laat zien: in deze branches zijn we actief en kunnen we een goed sparringpartner zijn.' Nog een tip: denk in oplossingen. 'De cliënt zit niet te wachten op een eindeloze procedure, die wil gewoon van die zaak af zijn.'

Ook op presentatie kunnen advocaten nog een stap maken. De Laat: 'Ga met je kop naar buiten. Zorg voor nevenactiviteiten, zodat uw klanten u zien. Geef bijvoorbeeld eens een presentatie voor je cliënten: dit is een nieuwe wet en wat betekent dat nou voor u. Zo werk je aan je herkenbaarheid.'

En ook op het gebied van communicatie met cliënten kun je als advocaat makkelijk een goede beurt maken, vindt De Laat. 'Wat is er nou tegen om zelf eens een cliënt te bellen in plaats van dat de ander steeds achter jou aan belt. En als het dossier is gesloten, bel de cliënt dan na een half jaar nog eens. De reacties zijn zonder uitzondering positief, en niet zelden hebben ze nog wat werk voor je.'

Zulke tips, zijn dat nou *eye openers*? Voor de doorsnee-ondernemer niet, bleek uit een opmerking uit de zaal: 'Bij de hbo-opleiding commerciële economie krijg je dit in het eerste jaar'. Maar advocaten zonder commerciële opleiding kunnen nog heel wat bijleren.

De redactie behoudt zich het recht voor reacties en brieven in te korten.

Berichten van de Orde

Nieuwe VSO-verplichtingen per 1 juli 2010

Met ingang van 1 juli 2010 zal een stagiaire die langer dan 39 maanden als advocaat staat ingeschreven jaarlijks opleidingspunten dienen te behalen. Deze verplichting bestond eerder op grond van art. 2 Verordening op de Permanente Opleiding, maar deze verordening is per 1 januari 2010 ingetrokken. Deze verplichting wordt nu door de Algemene Raad weer ingevoerd en komt bovenop de al geldende verplichtingen voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). Dus naast de 74 punten zal een stagiaire vanaf het moment dat hij 39 maanden als advocaat staat ingeschreven jaarlijks extra punten dienen te halen. Het gaat om 20 punten per jaar. Het maakt hierbij niet uit waarom een stagiaire langer dan 39 maanden ingeschreven staat. Deze verplichting geldt als de stagiaire stageverlenging heeft gekregen, maar ook als de stagiaire in deeltijd werkt of heeft gewerkt.

Overzicht verplichtingen

Op basis van afspraken tussen de Algemene Raad van de Orde en de (plaatselijke) Raden van Toezicht dient de stagiaire naast de BO in totaal 74 opleidingspunten te behalen. De 74 opleidingspunten zijn verdeeld in 40 landelijke punten en 34 plaatselijke punten (plus de 20 punten na 39 maanden).

Landelijke verplichtingen

- Voor de landelijke VSO-verplichting geldt dat een stagiaire ten minste 40 opleidingspunten dient te behalen door het volgen van VSO-cursussen. Een VSO-cursus dient minimaal 10 opleidingspunten te beslaan. Van het aantal landelijke VSO-opleidingspunten dient ten minste de helft behaald te zijn met een opleiding die betrekking heeft op een juridisch onderwerp. Voorts geldt de hoofdregel dat VSO-opleidingspunten alleen kunnen worden behaald door het volgen van een VSO-cursus. Deelname aan een door de Orde geregistreerde PO-cursus kan een vrijstelling voor een VSO-cursus opleveren (zie 'Vrijstellingen VSO' – op www.advocatenorde.nl)
- De stagiaire die langer dan 39 maanden als advocaat staat ingeschreven dient jaarlijks (20) opleidingspunten te behalen conform de opleidingseisen gesteld bij of krachtens art. 3 Verordening op de vakbekwaamheid.

Plaatselijke verplichtingen

Voor de plaatselijke VSO-verplichting geldt dat een stagiaire ten minste 34 opleidingspunten dient te behalen met door de Raad van Toezicht verplicht gestelde opleidingsactiviteiten, zoals pleit oefeningen of het bijwonen van lezingen georganiseerd door de Raad van Toezicht of de Jonge Balie.

- Meer informatie: zie de Stagereglementen van de Raden van Toezicht.

Contact met het bureau van de orde

Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
Tijdelijk bezoekadres tot december: J.P. Coenstraat 7, Den Haag

Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23/21	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
Kwaliteitszorg	070-335 35 71/78	
Fax algemeen	070-335 35 31	
<i>Helpdesk</i>		
BalieNet-certificaten	070-335 35 86	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 54	helpdesk@advocatenorde.nl
<i>Opleiding</i>		
Beroepsopleiding (09.00–12.00 u)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58	vso-po@advocatenorde.nl
Onderhoud vakbekwaamheid (PO)	070-335 35 58	vso-po@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl

Zonder procederen geen advocaat

Met belangstelling en enige verwondering heb ik kennis genomen van het commentaar Van de deken: 'In de schaduw van het recht' in het *Advocatenblad* van 28 mei jl. Deze column roept om een reactie.

'Dat je moet procederen, ten minste een beetje, om advocaat te zijn is een stelling zonder fundament. Waar het om gaat is de vertrouwelijke en partijdige relatie met de cliënt, de opdracht om zijn belang – en alleen het zijne – te bevorderen met inzet van volwaardige professionele bekwaamheden en de zekerheid voor de cliënt dat zijn opdrachtnemer is gebonden aan wettelijke regels en gedragsregels die adequate dienstverlening waarborgen, alsook toezicht daarop. Procederen is daarbij geen must', aldus uw column.

Indien een advocaat niet meer behoeft te procederen om advocaat te zijn, lijkt dé kernwaarde van de advocaat pur sang, en wat hem doet verschillen van andere juridische dienstverleners, te worden losgelaten. Waarin verschilt de advocaat dan immers nog van een andere juridische dienstverlener, zoals bijvoorbeeld een belastingadviseur? Ook deze dienstverlener heeft een vertrouwelijke en partijdige relatie met zijn cliënt, zet zich met professionele bekwaamheid in en is gebonden aan de nodige regelgeving en tuchtrecht (indien hij is aangesloten bij een beroepsorganisatie zoals de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs). Het verschil bestaat mijns inziens juist daarin dat de advocaat bij uitstek dé specialist is op het procesrecht en zijn beroep maakt van procederen bij de rechter. Indien hij niet meer behoeft te procederen, verwordt de advocaat dan ook enkel tot adviseur.

In het woordenboek van de Nederlandse taal, de Van Dale, wordt 'de advocaat' niet voor niets omschreven als: 'een jurist die er zijn beroep van maakt personen of partijen te verdedigen voor de rechter'. Stelt u nu in uw column een wijziging van de Dikke Van Dale voor?

Mike J.A. Castelijns, advocaat te Breda

Foto s Jiri Buller

De internationale humanitaire zaken van Liesbeth Zegveld lopen wel een jaar of tien, en de uitkomst is uiterst onzeker. Ze laat zich niet ontmoedigen. ‘Als het recht voor deze mensen niets kan betekenen, wat heeft het recht dan voor betekenis?’

Advocaat in Goede Zaken

De praktijk van Liesbeth Zegveld: niet voor mensen die direct resultaat willen zien

.....
Trudeke Silleviss Smitt
redacteur
 .....

Halverwege het interview moet Liesbeth Zegveld even weg om een telefoontje aan te nemen. Het was Anne de Jong, vertelt ze bij terugkeer, een van de opvarenden van het door Israël aangevallen hulpkonvooi voor Gaza. De activiste is net terug uit een Israëliëse gevangenis, werd op Schiphol bijna overspoeld door de media en klopte bij Zegveld aan voor bijstand. Het is de zoveelste zaak die Liesbeth Zegveld in de aandacht van de media zal plaatsen.

De Zaken

Op papier ziet het curriculum van Liesbeth Zegveld (40) er sprookjesachtig uit. In 2000 cum laude gepromoveerd, vijf jaar later partner bij Böhler Franken Koppe Wijngaarden, een baan die ze sinds 2006 combineert met een aanstelling voor vier uur per week als hoogleraar in Leiden. Slechts vijftien zaken heeft ze lopen, maar de dossiers zijn een slag dikker dan gemiddeld. Zoals Srebrenica, Irak, Rwanda, Trafigura en nu dus ook Gaza – grote conflicten waarin slachtoffers met hulp van Zegveld genoegdoening hopen te vinden voor het hun toegebrachte leed. En wat is er nou mooier dan te strijden voor De Goede Zaak?

Toch ervaart Zegveld haar carrière niet als een sprookje. ‘Het voelt voor mij

.....
 ‘Zegveld kende alle details van mijn getuigenis en toch moest ze huilen in de rechtszaal’
 .....

logisch aan. Dit is wat ik graag wil doen en hier heb ik naartoe gewerkt. Tijdens mijn studie raadden mijn ouders me aan ondernemingsrecht te gaan doen, of belastingrecht. Maar de belangstelling voor de harde civiele zaken ontbrak bij mij. Bij een studentenuitwisseling ontmoette ik in Orléans een Amerikaanse studente literatuurgeschiedenis. Je kon haar wakker maken en dan ging ze spontaan een gedicht voordragen, die passie zocht ik. Toen en daar heb ik besloten welke kant ik op wilde en vanaf dat moment is het in één rechte lijn gegaan.’

Gevraagd naar concrete successen reageert ze wat defensief: ‘Je moet je realiseren dat wat ik sinds 2000 doe tot dan toe niet werd gedaan. Oorlogsrecht was niet geschreven voor individuen. Het onderwerp staat nu veel meer op de kaart en de meeste grote zaken lopen nog. De slachtoffers hebben een legitieme vorde-

ring, maar het aantal slachtoffers en het politieke karakter van de zaak schrikken rechters af. Herhaaldelijk vraagt de rechtbank: u komt toch niet met duizenden slachtoffers?’

De eerste grote zaak was Srebrenica. ‘In 2002 werd ik gebeld door Buitenhof. Het NIOD-rapport was net af, en ze zeiden: we horen niets over de slachtoffers. Ik zat daar met Mient-Jan Faber. Hij zette zich in voor de nabestaanden, die al zeven jaren op zoek waren naar bijstand. Ze wilden een vorm van erkenning voor hun leed. We hebben die zaak in eerste instantie glansrijk verloren. Het hoger beroep is net begonnen.’

Niets voor mensen die graag direct resultaat zien, beaamt Zegveld. ‘Ik had een keer contact met een Amerikaanse advocaat die net als ik slachtoffers bijstond van het door Van Anraat aan Irak geleverde gifgas. Hij vroeg of er bij Van Anraat nog iets te halen viel. Toen ik zei van niet, had hij geen belangstelling meer. Die analyse maken wij niet, en onze cliënten ook niet.’

Waar gaat het Zegveld dan wel om? ‘Om de rechtsbeginselen, om mensen die in hun menswaardigheid zijn aangetast. Wij zijn niet primair uit op het geld. Het gaat om basiswaarden zoals het recht op leven, het verbod op foltering, het recht op familielevens en erkenning van het leed van mensen als gevolg van onrechtmatig handelen door de staat. Als het recht voor deze mensen niets kan betekenen, wat heeft het recht dan voor betekenis?’

Clïent Hasan Nuhanovic

(slachtoffer Srebrenica):

vindt 'Liesbeth een hardwerkende advocaat, een professional, maar ik heb haar ook zien huilen in de rechtszaal. Dat was toen ik mijn getuigenis aflegde. Ze kende alle details al, en toch moest ze huilen. Dat maakt haar naast een keiharde professional ook méns. Mensen vragen soms: hoe kun je haar vertrouwen? Ze is Nederlandse en je vecht tegen de Nederlandse staat! Maar ik vertrouw haar, al duurt de zaak veel te lang. Dat ligt niet aan haar, maar aan de wederpartij. Ik moet er niet aan denken een andere advocaat te nemen. We winnen samen, of we zinken samen.'

is benieuwd naar: 'wanneer gaan we deze zaak winnen?'

Zegveld: 'Wist ik het maar. We winnen deze zaak, maar er is een lange adem voor nodig.'

De Aanpak

Maar juist als het handelen van de staat ter discussie staat is het volgens Zegveld moeilijk om die erkenning te krijgen. 'Nederland wil niet onder ogen zien dat in een oorlog slachtoffers gemaakt worden, en dat foutloos oorlogvoeren een fictie is. De eerste reactie van Nederland op schendingen van het oorlogsrecht is nooit het nemen van verantwoordelijkheid. De regering verwijst naar de Verenigde Naties, naar bondgenoten, of naar onduidelijkheid over de precieze toedracht', aldus Zegveld.

In de zaak van de nabestaanden van Srebrenica tegen de Nederlandse Staat oordeelde de Haagse rechtbank dat Ne-

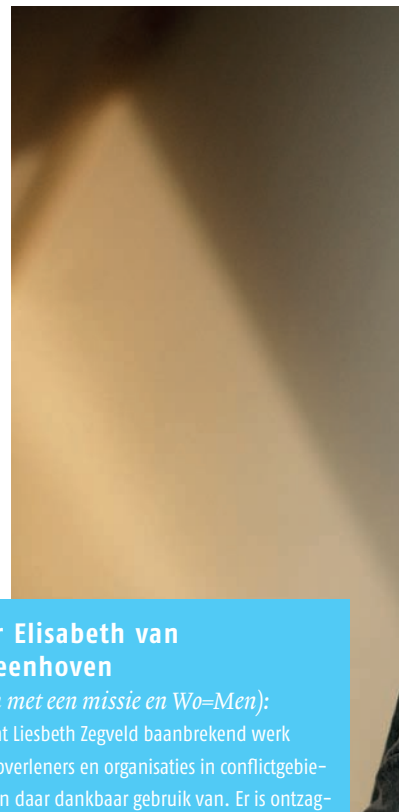
derlandse militairen waarschijnlijk fouten hebben gemaakt, zo vertelt Zegveld, maar dat dit de nabestaanden niet kan baten omdat de VN hiervoor verantwoordelijk is. De Nederlanders droegen immers blauwe helmen. Maar de VN is als internationale organisatie immuun voor iedere vorm van rechtsmacht. Zo stuurt men slachtoffers van het kastje naar de muur, stelt Zegveld. 'Ze hebben wel eens tegen me gezegd: "Als je gaat procederen gaan bij ons de luiken dicht".'

Als de staat zo gaat steigeren, is het dan niet meer in het belang van de slachtoffers om in alle stilte een oplossing te bereiken? Zegveld, fel: 'We gaan nooit zomaar procederen. In vrijwel alle zaken is het een laatste redmiddel. De Srebrenicaslachtoffers zijn zeven jaar op zoek geweest, ze kregen nul op het rekest. Pas toen we gingen procederen kregen ze het aanbod een kopje koffie te komen drinken bij de minister van Defensie. Als dat in het begin was gebeurd had het misschien gewerkt... Daarbij: we doen altijd eerst een handreiking.'

'Neem Rawagadee. In dit Indonesische dorp hebben Nederlandse militairen tijdens de politionele acties in 1947 alle mannen gedood. De negen nabestaanden die ik vertegenwoordig willen helemaal niet procederen, ze zijn 87, 95 jaar oud. Maar er is geen beweging in te krijgen. Toen minister Koenders in Rawagadee mede naar aanleiding van die historie een ontwikkelingsproject startte, zei ik: "leg dan ook een relatie, spijker een bordje op de deur van de nieuwe school ter nagedachtenis van de slachtoffers." Dat was niet bespreekbaar.'

'Men vindt vaak dat deze mensen hun leven maar weer moeten oppakken. Maar ze zijn in de kern van hun bestaan aangetast. Srebrenica gaat nooit van tafel, tot er een oplossing is. En als het recht in Nederland die oplossing niet biedt, dan moeten we een andere route vinden. Wat mij betreft komt er een internationale Claim Commission voor Srebrenica, die de aansprakelijkheid en de claims per groep slachtoffers behandelt. Nederland zou daarin een duidelijke rol moeten spelen.'

.....
'De eerste reactie van Nederland op schendingen van het oorlogsrecht is nooit het nemen van verantwoordelijkheid'
.....

NGO'er Elisabeth van der Steenhoven

(Mensen met een missie en Wo=Men):

vindt 'dat Liesbeth Zegveld baanbrekend werk doet. Hulpverleners en organisaties in conflictgebieden maken daar dankbaar gebruik van. Er is ontzettend weinig reflectie en wetgeving over geweld tegen vrouwen als oorlogsinstrument, zoals in Oost-Congo, waar massale verkrachting wordt ingezet om de bevolking te demoraliseren.'

is benieuwd 'wat Liesbeth vindt van transitional justice, waarbij in het kader van vredesprocessen met veel slachtoffers alternatieven worden ingezet voor de gewone rechter, om daders en slachtoffers te verzoenen.'

Zegveld: 'Daar ben ik voorstander van, de VN zouden een permanente Claims Commission moeten instellen voor oorlogsslachtoffers. Die commissie kan dan via een softe administratiefrechtelijke procedure voor groepen slachtoffers de aansprakelijkheid en de claims vaststellen. Dan hoeven oorlogsslachtoffers alleen nog in puur nationale aangelegenheden naar de Nederlandse rechter.'

De Machten

Rationeel begrijpt ze die krampachtigheid van de Nederlandse staat wel: 'Ik geloof niet dat de financiële kant de belangrijkste drijfveer is. Het gaat om politieke redenen, of men wil "onze jongens" niet afvallen. Dat geldt vooral voor Defensie. Er is een zekere spanning met Buitenlandse Zaken, die zijn flexibeler. Als het echt hoog oploopt komt Algemene Zaken erbij, maar Defensie is het meest krampachtig. Ze zouden meer begrip moeten tonen, aan slachtoffers duidelijk moeten maken dat ze een rol spelen die ertoe doet.'

Op het ministerie zeggen ze: 'Als Zegveld ermee stopt zijn we af van het gedonder'

Kan ze zich geen bijzondere omstandigheden voorstellen waarin het belang van een individu, hoe gerechtvaardigd ook, moet wijken voor grotere politieke belangen? Het antwoord is duidelijk: 'Nee. Het onbestraft laten van een schending van het oorlogsrecht is in strijd met de rechtsstaat, met wat onze Grondwet zegt. De rechtsorde mag nóóit wijken voor een politiek belang, want dat belang zit daarin verdisconteerd.'

De rechtsorde moet dus boven de politiek gaan, maar het geloof dat dit ook gebeurt is bij Zegveld aan het wankelen. Ze vreest dat het landsbestuur invloed uitoefent op de toewijzing van zaken bij de Haagse rechtbank. In *De Volkskrant* van 2 juni jl. gaat Zegveld in op de wisseling van rechters in de zaak 'Chipshol' en in haar Srebrenicazaak: 'Rechter Punt had drie jaar aan de Srebrenicazaak gewerkt. Hij had laten doorschemeren dat hij de vordering zou kunnen toewijzen. Twee maanden voor het pleidooi werd hij vervangen. Op mijn vraag waarom kreeg ik maar geen eenduidig antwoord. Zoals onze rechterlijke macht functioneert is niet transparant. Men zit bij elkaar om de hoek, men ziet elkaar op borrels en op het hockeyveld. Je kunt er de vinger niet opleggen dat het bestuur invloed uitoefent, maar "in ons land gebeurt dat niet" hoor je uit mijn mond niet meer komen.'

Landsadvocaat Bert-Jan Houtzagers

vindt 'Liesbeth echt een advocaat met een missie, en dat waardeer ik in haar. Soms is de focus op de missie wel erg overheersend. Die krampachtigheid die zij ziet als het gaat om de positie van de staat herken ik niet – ik zie wel voorzichtigheid. Dat heeft ook te maken met de vraag: is er wel onrechtmatig gehandeld? Natuurlijk onderzoekt de staat wel degelijk of er redenen zijn om een zaak te schikken. De staat moet gelijke gevallen wel gelijk behandelen. Hij kan niet in één schrijvend geval zeggen: doe het maar zo en in een ander geval: doe maar niks. Er kan precedentwerking zijn en het gaat wel om gemeenschapsgeld!'

is benieuwd 'naar de reden waarom Liesbeth aarzelt over de onafhankelijkheid van de rechter in de Srebrenicazaken, gezien de duidelijke uitleg in het vonnis van de rechtbank Den Haag.'

Zegveld: 'Ik heb achtereenvolgens vier verschillende redenen gekregen waarom Punt niet meer op de zaak zou zitten. Nog los van het feit dat het lijkt op zoeken naar een verklaring, was geen van deze verklaringen bevredigend. De wet schrijft voor dat een bewijsrechter zoveel mogelijk op de zaak blijft zitten. De rechtbank is er niet geslaagd uit te leggen dat dat in deze zaak niet mogelijk was.'

De Praktijk

Een vetpot is de praktijk van Zegveld niet. De helft van de zaken gaat op toevoegingsbasis, en het krijgen van een toevoeging is soms een hele toer. 'De Raad voor de Rechtsbijstand oordeelt op basis van privé-belangen die zijn uit te drukken in geld. Wij moeten duidelijk maken waar het verschil zit met de gemiddelde praktijk. Zoals bij de jongen die had moeten toezien hoe zijn nichtje werd verkracht en

vermoord. We hebben ons gevoegd in de strafzaak, dat leverde toen nog maximaal 1500 gulden op. Maar voor die jongen was de erkenning vele malen belangrijker dan het geld. De Raad voor de Rechtsbijstand is hier uiteindelijk in meegegaan.'

Dat de zaken zo arbeidsintensief zijn, heeft onder andere te maken met het feitenonderzoek naar oorlogssituaties. 'Je hebt goeie rapporten van mensenrechtenorganisaties, maar die zijn niet altijd belangeloos en er zit geen controle op. De VN heeft goede rapporteurs en die kun je ook in een procedure oproepen. En ten slotte hebben we veel aan de onderzoeksjournalistiek.'

Zegveld is bezig met het oprichten van een stichting – vernoemd naar de in Srebrenica omgekomen familie van haar cliënt Nuhanovic. 'Die stichting gaat fondsen werven, waarmee we slachtoffers toegang tot het recht kunnen verschaffen. Feiten verzamelen, zo nodig via de Wob of een exhibitieprocedure.'

Confrère Robert Malewicz

vindt 'dat Liesbeth Zegveld een hele interessante praktijk heeft. Het is een verhaal van David en Goliath, in haar eentje tegen zo'n grote overmacht. Knap dat ze die zaken en de pers zo naar zich toe weet te trekken.'

is benieuwd 'of Liesbeth de enige is die dit soort zaken in Nederland doet.'

Zegveld: 'Binnen mijn kantoor zijn we met zes mensen die zich concentreren op slachtoffers en internationaal publiekrecht in bredere zin. Verder zie je dat Van Diepen Van der Kroef zich op dit terrein begeeft. Dat juich ik toe, ik ben er niet op uit dat het aan mijn naam is gekoppeld. Ik heb ze bij Defensie wel eens horen zeggen: "Als Zegveld ermee stopt zijn we af van het gedonder". Dat mag natuurlijk nooit gebeuren!'

Niet veel geld, langslpende zaken en weinig kans op klinkende overwinningen in de nabije toekomst. Nee, een sprookje is het niet. Maar Zegveld heeft geen spijt van haar beslissing om zich volledig op internationaal humanitair recht te richten. Het bracht haar rust, helderheid, gedrevenheid, plezier en het gevoel verschil te kunnen maken. <<

Komend najaar velst het Europese Hof van Justitie een oordeel over het verschoningsrecht van advocaten in dienstbetrekking die alleen hun werkgever als cliënt hebben. De advocaat-generaal zei eind april in haar conclusie dat zulke advocaten niet onafhankelijk genoeg zijn om voor het verschoningsrecht in aanmerking te komen. Luidt deze conclusie het einde in van de nu ruim 400 Cohen-advocaten?

‘Advocaat-bedrijfsjurist even onafhankelijk als externe advocaat’

Discussie over verschoningsrecht Cohen-advocaat

.....
Lex van Almelo
Journalist
.....

In februari 2003 vallen kartel-rechercheurs van het Britse Office of Fair Trading en de Europese Commissie het hoofdkantoor binnen van chemiebedrijf Akcros in het bij Manchester gelegen Eccles. Akcros is op dat moment een dochteronderneming van AkzoNobel. Het bedrijf wordt ervan verdacht prijsafspraken te hebben gemaakt met 23 andere fabrikanten van toevoegingsmiddelen voor kunststof.

De speurneuzen nemen allerlei documenten in beslag, waaronder de afdrukken van twee emails van de *general manager* van Akcros aan Doke Sweere van AkzoNobel en andersom. Sweere is coördinator mededingingsrecht bij AkzoNobel en als advocaat ingeschreven bij de Nederlandse balie.

Het chemiebedrijf beroept zich op het verschoningsrecht, maar de Europese Commissie weigert de vertrouwelijkheid van de documenten te beschermen. AkzoNobel gaat dan vergeefs in beroep bij het Gerecht van Eerste Aanleg in Luxemburg. Daarna

.....
Volgens de A-G is de
advocaat in dienstbe-
trekking als werknemer
nog altijd economisch
afhankelijk van zijn
werkgever, meer dan
de externe advocaat
.....

tekent AkzoNobel hoger beroep aan bij het Hof van Justitie.

Daar spitst de strijd zich toe op de twee afgedrukte e-mails. Vallen die nu wel of niet onder de vertrouwelijke communicatie tussen cliënt en raadsman? Het oordeel over deze vraag wordt najaar 2010 verwacht. Ondertussen legt de Europese Commissie eind 2009 24 fabrikanten een boete op van in totaal 174 miljoen euro. Onder hen Akcros en enkele andere Akzo-dochters.

Onafhankelijkheid

In 1982 heeft het Europese Hof van Justitie zich al over een vergelijkbare vraag gebogen in de AM&S-zaak (18 mei 1982, AM&S/Commissie, 155/79). ‘Er werd toen alleen een ander soort documenten in beslag genomen,’ zegt John Temple Lang. Temple Lang was als jonge Ierse advocaat bij deze zaak betrokken. Nu is hij verbonden aan Cleary Gottlieb Steen & Hamilton in Brussel en treedt hij in de zaak-AkzoNobel op voor de European Company Lawyers Association (ECLA), die als één van de belanghebbenden intervenieert.

Temple Lang: ‘In de AM&S-zaak was de advocaat-generaal voor erkenning van het verschoningsrecht. Ook de Europese Commissie was er onder bepaalde omstandigheden voor.’ Het hof neemt de conclusie van de advocaat-generaal niet helemaal over, maar respecteert de vertrouwelijkheid van de communicatie tussen een onderneming en zijn advocaat onder twee voorwaarden. In de eerste plaats moet de communicatie met de advocaat samenhangen met de uitoefening van de rechten van de verdediging van de cliënt. Ten tweede moet het gaan om communicatie met een onafhankelijke advocaat, die ‘niet in dienstbetrekking is bij zijn cliënt’.

.....
'De vraag is nu wat het hof in 1982 precies met onafhankelijkheid bedoelde.'
.....

Temple Lang: 'De vraag is nu wat het hof toen precies met onafhankelijkheid bedoelde.'

Waarborgen Cohenadvocaat

Namens de Orde pleitte Freshfields-advocaat Onno Brouwer in Luxemburg ervoor om dan toch ten minste het verschoningsrecht te erkennen van de bedrijfsjurist die is ingeschreven *als advocaat*. In Nederland zijn er ongeveer 420 van zulke 'Cohen'-advocaten. Deze advocaten in dienstbetrekking danken hun naam aan de toenmalige staatssecretaris van Justitie, Job Cohen. Hun onafhankelijkheid wordt gewaarborgd in een verordening, in de gedrags- en beroepsregels, in het advocatentucht recht en in het Professioneel Statuut. Marian Veenboer van de Nederlandse Orde van Advocaten: 'Dit Statuut wordt ondertekend door werkgever en werknemer-advocaat en houdt in dat de advocaat in dienstbetrekking zijn beroep – net als andere advocaten – in vrijheid en onafhankelijkheid kan uitoefenen. In mededingingszaken is dat niet anders.'

'Er is geen enkele reden om te twijfelen aan de onafhankelijkheid van de advocaat in dienstbetrekking. Die is niet minder onafhankelijk dan de externe advocaat,' zegt

Vele belanghebbenden

In de zaak-AkzoNobel procederen behalve het bedrijf zelf ook de European Company Lawyers Association (ECLA), de Europese afdeling van de American Corporate Counsel Association, de International Bar Association, de Raad van de ordes van advocaten van de Europese Unie (CCBE) en de Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten. Verder hebben de Nederlandse Staat, het Verenigd Koninkrijk en Ierland in het voorjaar van 2010 in Luxemburg als interveniënt hun visie mogen geven op het verschoningsrecht. De Nederlandse Staat springt in de bres voor de kernwaarden van de advocatuur.

Doke Sweere, die tevens voorzitter is van de sectie Advocaten in dienstbetrekking van het NGB.

Angelsaksische landen

Achttien jaar later na de AM&S-zaak hopen AkzoNobel en een reeks belangenorganisaties dat het hof het begrip onafhankelijkheid ruimer uitlegt dan destijds. In de Verenigde Staten, Canada, Australië, het Verenigd Koninkrijk, Ierland en Cyprus hebben bedrijfsjuristen een *legal professional privilege*. Daarom zou dat volgens de International Chamber of Commerce (ICC) ook in Europa moeten. Toezichthouders

hebben volgens de ICC de hulp nodig van bedrijfsjuristen om de naleving van regels te bevorderen. Wanneer managers niet meer vrijelijk kunnen communiceren met de bedrijfsjurist bestaat het risico dat zij bepaalde feiten achterhouden. En dan kan de bedrijfsjurist niet adequaat adviseren.

Het gaat volgens de ICC niet om een probleem van juristen maar om een probleem van ondernemingen. En die ondernemingen vinden het onbegrijpelijk als de communicatie met de jurist in de Angelsaksische landen wel vertrouwelijk is, maar in veel Europese lidstaten niet. De ICC had zich graag als belanghebbende in de Akzo Nobel-zaak gemengd, maar werd door het hof niet als interveniënt toegelaten.

Papieren onafhankelijkheid

De hoop dat het Europese hof het verschoningsrecht van de Cohen-advocaat zal erkennen, loopt op 29 april jl. een flinke deuk op. Advocaat-generaal Juliane Kokott uit in haar conclusie (C-550/07 P) twijfels over de papieren waarborgen voor onafhankelijkheid. Want de advocaat in dienstbetrekking is als werknemer nog altijd economisch afhankelijk van zijn werkgever. Dat geldt in mindere mate voor de externe advocaat. Bovendien 'is er meestal ook sprake van een

MUTSAERTS

Onze scherpe AOV kent u, maar wist u ook dat we speciaal voor advocaten en notarissen een overlijdensrisicoverzekering, een beroepsaansprakelijkheidsverzekering en een hypotheek hebben ontwikkeld. Allen met de insteek van M: betrouwbaar, uitgebreide dekking, transparant en een scherpe prijs.

Kenmerken M-arbeidsongeschiktheidsverzekering

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor de hele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal 350.000 euro op jaarbasis)

Kenmerken M-overlijdensrisicoverzekering (ook voor advocaatmedewerkers)

- leeftijdsafhankelijke premie
- rokers/niet rokers
- zowel individueel mogelijk als collectief
- eenvoudig jaarlijks aan te passen

Kenmerken M-beroepsaansprakelijkheidsverzekering

- volledige inloopdekking be roepsfouten voor ingangsdatum verzekering
- gerenommeerde verzekeraar
- nieuwe toetredende partners automatisch meeverzekerd zonder aanmelding
- uittreedende partners en werknemers verzekerd voor meldingen die nog binnenkomen

Kenmerken M-hypotheek

- gerenommeerde bank/pensioenfonds
- voor hypotheekbedragen van € 500.000 tot € 6.000.000
- transparante kostenstructuur
- scherpe rente

“M is ontstaan omdat er behoefte is aan adviseurs die de doelgroep kennen en weten in welke situatie bepaalde risico's afgedekt dienen te worden.

M ontwikkelt en verzorgt voor u verzekeringen die u bij een andere verzekeraar niet kunt krijgen en u substantiële voordelen kunnen bieden. Wij realiseren deze voordelen doordat wij weten wat in uw branche leeft en geen genoegen nemen met standaardoplossingen die verzekeraars en geldverstrekkers u voorschotelen.”

Mr. Viktor Kühne

M is een product van Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 • Tilburg
Postbus 9102 • 5000 HC Tilburg
T 013 594 28 28

www.m-verzekeringen.nl

M-VERZEKERINGEN

PRODUKTEN VAN MUTSAERTS • SINDS 1926

veel sterkere persoonlijke vereenzelviging met de betrokken onderneming en haar ondernemingsbeleid en -strategie'. De juridische gelijkstelling van de advocaat in dienstbetrekking met de advocaat verandert daaraan niets. Kokott: 'Er bestaat dus een structureel risico dat de advocaat in dienstbetrekking – zelfs wanneer hij, zoals in de regel, persoonlijk integer is en de beste voornemens heeft – in een belangenconflict tussen zijn beroepsverplichtingen en de doelstellingen en wensen van zijn onderneming terechtkomt.'

De unieke regeling in Nederland en de erkenning van het *legal professional privilege* voor *in-house company lawyers* in Angelsaksische landen is volgens de advocaat-generaal geen reden om de AM&S-criteria te veruimen. Want in veruit de meerderheid van de EU-lidstaten mag een bedrijfsjurist nog steeds niet als advocaat worden toegelaten. Evenmin is er een trend naar versoepeling te zien. Bovendien ligt het niet op de weg van het Hof maar die van de Europese wetgever om de verschillen tussen de Angelsaksische landen in de EU te harmoniseren.

Champagne

'In het merendeel' van de gevallen neemt het hof de conclusie van de advocaat-generaal over, bevestigt woordvoerder Stefaan van der Jeught. Dat het hof nog nooit een conclusie van Kokott heeft weggevuifd, kan hij niet beamen. Maar omdat de kans groot is dat het Hof vasthoudt aan de AM&S-lijn zouden de mededingingsspecialisten op Brusselse advocatenkantoren

op 29 april alvast de champagneflessen hebben ontkurkt, zo wil het gerucht. Ondernemingen zullen dan immers vaker een beroep doen op externe advocaten om de vertrouwelijkheid van de communicatie te waarborgen, is het vermoeden.

Maar volgens John Temple Lang zal het met de vlucht naar externe advocaten wel meevallen. 'Als een document niet is opgesteld ten behoeve van de verdediging van de cliënt, zal het ook bij een externe advocaat in beslag kunnen worden genomen door de Europese mededingingsautoriteiten.'

Een juichstemming valt evenmin te bespeuren bij de NOvA. Net als de Nederlandse Staat, wil de Orde graag overeind houden dat alle advocaten in Nederland dezelfde privileges hebben, dus ook de advocaat in dienstbetrekking.

Birgit Beger van de CCBE zal 'teleurgesteld' zijn wanneer het EU-Hof de conclusie van Kokott overneemt. 'Het *legal professional privilege* is voor ons een kernbeginsel.' Het hof hoeft het verschoningsrecht van de CCBE niet uit te breiden. Maar de Europese koepel van advocatenordes ziet wel graag dat het hof het nationale recht van de lidstaten op dit punt respecteert.

Nummerherkenning

Als het Hof de A-G volgt zullen de gevolgen vermoedelijk beperkt zijn. Toch werpt het arrest zijn schaduw vooruit. Volgens Jan Leliveld van de Algemene Raad van de NOvA maakt het Openbaar Ministerie na de conclusie van Kokott pas op de plaats

.....
Onzeker is of de advocaat in dienstbetrekking zijn verschoningsrecht verliest op andere terreinen dan het Europese mededingingsrecht
 .....

met het systeem van nummerherkenning om het afluisteren van gesprekken met geheimhouders te voorkomen. Het OM kan dit niet bevestigen.

De vrees dat een negatief oordeel van het Hof het einde van de Cohen-advocaat inluidt, leeft niet breed. Volgens Marian Veenboer is nog niet gezegd dat de advocaat in dienstbetrekking zijn verschoningsrecht eventueel ook verliest op andere terreinen dan het Europese mededingingsrecht.

NGB-bestuurslid Doke Sweere is dat met Veenboer eens: 'De Cohen-advocaat wordt niet bedreigd.' Is hij ongerust als Akzo-advocaat? 'Ik had een wat optimistisch gevoel gehad als de advocaat-generaal anders had geconcludeerd.' <<

.....
 (advertenties)

ZIYA TOGA'S

- Eerste kwaliteit stoffen, secure afwerking
 - Maatneming op kantoor / thuis mogelijk
 - Beffen op voorraad

Toga in zeer lichtgewicht 100% Cool Wool en incl. bef naar keuze in 2010

Advocaat	€ 385,- ex. BTW
Rechter / O.v.J.	€ 475,- ex. BTW
Raadsheer / Adv. Gen.	€ 485,- ex. BTW

Leeghwaterlaan 76
 5223 BA 's-Hertogenbosch
 (Bij Paleis van Justitie)

073 - 6234526
 www.ziyatoga.nl
 info@ziyatoga.nl

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
 Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
 alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Kroniek strafproces- recht deel 2

kroniek
2009-2010

De Salduz-uitspraken van de Hoge Raad leidden onmiskenbaar tot de belangrijkste verandering voor de dagelijkse strafrechtpraktijk. Maar de afgelopen periode¹ stond ook in het teken van een nieuw arrest van de Hoge Raad over de behandeling van schorsingsverzoeken als appel

(slechts) is ingesteld tegen de afwijzing van het verzoek tot opheffing van de voorlopige hechtenis. Dat de Hoge Raad met de tijd meegaat, blijkt uit diens arresten over de mogelijkheid tot aanwenden van rechtsmiddelen via het fax-apparaat. Tot slot lijkt de Hoge Raad strenger te kijken naar getuigenbewijs en bewijsmotivering, wanneer het de *unis nullus*-problematiek betreft.

Deze kroniek is gebaseerd op uitspraken gepubliceerd in diverse vakbladen, waaronder de *Nieuwsbrief Strafrecht (NbSr)*, de *Nederlandse Jurisprudentie (NJ)* en het *Nederlands Juristenblad (NJB)*. De kroniek ziet op procesrechtelijke uitspraken, niet op onderwerpen van materieel strafrecht. Dit tweede deel (deel I werd gepubliceerd in het *Advocatenblad* van 28 mei jl.) eindigt met een overzicht van nieuwe wet- en regelgeving.

¹ Door enige vertraging in het verschijnen van deze kroniek wordt de periode januari 2009 tot en met april 2010 beschreven.

Deel I

Aanwezigheid, gemachtigd raadsman

Afstand van rechtsbijstand

Beslag en beklag

- Formaliteiten
- Toetsingscriteria

Benadeelde partij

Bevoegde rechter

Bewijs en motivering

- Eigen waarneming
- Verklaring verdachte en zwijgrecht
- Unis nullus
- Schriftelijke bescheiden
- Varia
- Uitdrukkelijk onderbouwde standpunten (uos)
- Vormverzuimen art. 359a Sv

Dwangmiddelen,

GVO en gesloten stelsel rechtsmiddelen

- DNA
- Onbevoegde bevelen
- Voorlopige hechtenis

Getuigen (horen en oproepen)

Deel II

Klaagschrift tegen niet vervolgen (art. 12 Sv)

Ontneming

- Formaliteiten
- Verweren
- Berekening
- Medeplegen en verdeling
- Geerings

Processtukken

Rechtsmiddelen

- Rechtsmiddelenperikelen

- Appèlschriftuur
- (Verschoonbare) termijnoverschrijding

Salduz

Verschoningsrecht

Verzoekschriften ex art. 89

Sv en art. 591a Sv

- Verzoeken ex art. 89 Sv
- Matiging of verhogen van de forfaitaire vergoeding?
- Verzoeken ex art. 591a Sv

Wet- en regelgeving

- Nieuwe wetten
- Wetsvoorstellen

.....
 P.T.C. van Kampen, R. Malewicz,
 M. van Delft en A.J. van der Velden¹
 .....

Klaagschrift tegen niet vervolgen (art. 12 Sv)

Verreweg de meest geruchtmakende art. 12 Sv-procedure van het afgelopen jaar betrof de procedure waarin het Amsterdamse Hof op 21 januari 2009 (NJ 2009, 191 m.nt. Buruma, LJN BHO496) de strafvervolgning van parlementariër Geert Wilders heeft bevolen wegens het aanzetten tot haat en discriminatie op grond van door hem gedane uitlatingen in diverse media over moslims en de islam. Ook achtte het hof strafvervolgning aangewezen ter zake van belediging van de moslimgelovigen wegens de door Wilders gemaakte vergelijkingen tussen de islam en het nazisme. Aan de beslissing om Wilders niet te vervolgen had het Openbaar Ministerie eerder het standpunt ten grondslag gelegd dat een deel van de uitingen van Wilders geen betrekking heeft op een groep gelovigen, maar dat het kritiek betreft op de islam, waardoor de eigenwaarde van die groep gelovigen niet wordt aangetast en

1 Mevr. prof. mr. P.T.C. van Kampen is advocaat bij Simmons & Simmons te Rotterdam en hoogleraar Strafrechtspraktijk Universiteit Utrecht; mr. R. Malewicz is redactielid van dit blad en advocaat bij Cleerdin & Hamer Advocaten Amsterdam; mevr. mr. M. van Delft en mevr. mr. A.J. van der Velden zijn advocaat bij Cleerdin & Hamer Advocaten Amsterdam.

BETREFFENDE UW VERZOEK TOT VERVOLGING
 VAN UZELF, VERDACHTE, DIENT NIET Ú DOCH
 DE SAMENLEVING ALS
 BELANGHEBBENDE
 AANGEMERKT
 TE WORDEN...!

die groep evenmin in diskrediet wordt gebracht. Het hof overweegt echter in diens beschikking dat de gewraakte meningsuitingen van Wilders (zoals ook in beeld gebracht in de film *Fitna*) in onderlinge samenhang bezien naar Nederlands recht strafbaar zijn, zowel door hun inhoud als door de wijze van presenteren (eenzijdige, sterk generaliserende formuleringen met een radicale strekking, niet-aflatende herhaling en een toenemende felheid), waardoor er van haat zaaien sprake is. De meeste uitlatingen zijn in de opvatting van het hof tevens beledigend, nu zij de moslimgelovigen wezenlijk in hun religieuze waardigheid aantasten. Vallen de uitspraken van Wilders dan niet onder de vrijheid van meningsuiting? Het hof overweegt op dit punt dat een in te stellen strafvervolgning alsmede een eventuele latere veroordeling, mits proportioneel, niet in strijd hoeft te komen met Wilders' vrijheid van meningsuiting, nu haat zaaiende en kwetsende uitlatingen van politici, getiteld op hun bijzondere verantwoordelijkheid, naar de mening van het hof ook volgens Europese normen niet door de beugel kunnen. Het hof is voorts van mening dat vervolging van Wilders in het algemeen

belang is, omdat haat zaaien in een democratische rechtsorde dermate ernstig is dat het algemeen belang ertoe noopt om in het maatschappelijk debat een duidelijke grens te trekken. De voornaamste kritiek op voornoemde beschikking betreft het feit dat het hof op een aantal punten vooruit lijkt te lopen op de uitspraak van de rechter (zie ook de noot van Buruma onder dit arrest) waardoor het in feite op de stoel van de Rechtbank Amsterdam gaat zitten die inhoudelijk over deze zaak zal moeten beslissen. Zie voor een bespreking van deze beschikking voorts de noot van M. Fennema in *Strafblad* 2009-3, pp. 198 e.v.

Daarnaast ging het ook in het afgelopen jaar in de verschillende art. 12 Sv-procedures om de vraag in hoeverre een dergelijke procedure openstaat voor een verdachte die vervolging van zichzelf wenst. Deze kwestie was onder meer aan de orde in een zaak van het Hof Den Bosch d.d. 10 maart 2009 (LJN BI9620) waarin het ging om een in België gestolen vrachtwagen die in Eindhoven werd aangetroffen, alwaar klager op heterdaad werd aangehouden. België vroeg vervolgens de overlevering van klager. De Nederlandse strafzaak tegen klager werd geseponeerd met als bijzon-

dere voorwaarde dat overlevering aan België zal worden toegestaan en dat België de strafvervolgning zal overnemen. In de art. 12 Sv-procedure wenst klager vervolging van zichzelf in Nederland om overlevering naar België te voorkomen. Namens klager is in het klaagschrift aangevoerd dat de voorwaarde van het voorwaardelijk sepot wettelijke basis ontbeert. Het hof verklaarde klager evenwel niet-ontvankelijk in zijn beklag en overwoog daarbij dat de procedure van art. 12 Sv slechts in een aantal uitzonderingsgevallen openstaat voor een verdachte die vervolging van een strafbaar feit van zichzelf wenst, omdat slechts in beperkte mate een verdachte zelf als direct belanghebbende in de zin van vernoemd artikel kan worden beschouwd. Die mogelijkheid doet zich ten aanzien van klager niet voor, aangezien het klager te doen is om vervolging van deze feiten voor de Nederlandse strafrechter te bewerkstelligen met als kennelijk oogmerk vervolging voor de Belgische strafrechter te voorkomen. Dit vat het hof niet op als een belang in de zin van art. 12 Sv.

In een andere zaak van het Hof Den Bosch (d.d. 23 maart 2009, LJN BI9624) overwoog het hof dat het overlijden van klager tijdens de beklagprocedure – na de eerste behandeling in raadkamer, maar vóór het nemen van de eindbeslissing door het hof – niet van invloed hoeft te zijn op de vraag of al dan niet tot vervolging moet worden overgegaan. Ondanks het overlijden van de klager kunnen er (maatschappelijke) belangen aanwezig zijn die een (verdere) vervolging van beklagde verlangen.

Zie over art. 12 Sv in het bijzonder aflevering 2009-5 van *Strafblad* waarin onder andere Th. de Roos uitgebreid ingaat op de jurisprudentie op het gebied van art. 12 Sv.

Ontneming

Formaliteiten

Op 17 februari 2009 (NJ 2009, 121, LJN BG4258) stelde de Hoge Raad dat bij het instellen van een ontnemingsvordering terwijl er geen strafrechtelijke veroordeling was (de inleidende dagvaarding was nietig verklaard), niet-ontvankelijkheid van de vordering diende te volgen (en dus geen afwijzing zoals het hof uitsprak). Het tijdig aanbrenge van een nieuwe ontnemings-

vordering zal niet afstuiten op art. 68 Sr nu niet ten gronde op de vordering is beslist en art. 68 Sr betrekking heeft op onherroepelijke rechterlijke beslissingen waarbij door middel van een einduitspraak over de vervolging in de hoofdzaak is beslist; de ontnemingsprocedure moet als onderdeel van die vervolging worden gezien.

Uit Hof Den Haag 16 september 2009 (LJN BJ9169) blijkt dat voor relativering (ex art. 359a Sv) van overschrijding van de voor het aanhangig maken van de ontnemingsvordering geldende termijn geen ruimte is. Het aan het verzuim te verbinden rechtsgevolg – niet-ontvankelijkheid van het OM – blijkt immers eenduidig uit de wet(sgeschiedenis).

Zie omtrent een beroep op het vertrouwensbeginsel na aanbrenge van de ontnemingsvordering de Rechtbank Den Bosch 16 januari 2009 (*NbSr* 2009, 194, LJN BH3548).

Verweren

De Hoge Raad benadrukte op 2 maart 2010 (LJN BK3424) – er was in de ontnemingszaak geklaagd over het gebruik van een belastende politieverklaring van een getuige die daaropvolgend bij de R-C een ontlastende verklaring had afgelegd – het eigen karakter van de ontnemingsprocedure, de voor die procedure andersluidende procesrechtelijke regels en de omstandigheid dat de rechter die over een ontnemingsvordering oordeelt, gebonden is aan het oordeel van de rechter in de hoofdzaak. Met het onherroepelijk worden van de veroordeling in de hoofdzaak (het cassatieberoep was niet-ontvankelijk verklaard) staat niet alleen vast dat betrokkene zich in de bewezen verklaarde periode heeft beziggehouden met de handel in drugs, maar ook de aan die veroordeling ten grondslag gelegde verklaring die desbetreffende getuige bij de politie heeft afgelegd. Dit laat evenwel onverlet dat aan de rechter, oordelend op de vordering, een zelfstandig oordeel toekomt met betrekking tot alle verweren die betrekking hebben op de vaststelling van het bedrag waarop het voordeel kan worden geschat.

Zie anderzijds omtrent op onvoldoende gronden afgewezen getuigenverzoeken HR 17 november 2009 (LJN BJ9923).

Berekening

Opmerkelijk en voor de verdediging positief zijn de arresten van het Hof Am-

sterdam d.d. 12 april 2010 (LJN BM0905, LJN BM0907 en LJN BM0910) betreffende de wijze van afschrijving en verrekening daarvan met het te ontnemen vermogen. De politierechter had, wijzend op de grondslag van de ontnemingsmaatregel (herstel in oude toestand en niet: leed toevoegen), afstand genomen van de normaliter bij afschrijvingskosten gehanteerde fictie en het volledige investeringsbedrag als kostenpost meegenomen. Het hof volgde deze beslissing. De omstandigheid dat de Hoge Raad het oordeel van de lagere rechter in een bepaalde zaak niet onbegrijpelijk acht indien slechts een gedeelte van de investering in mindering wordt gebracht, noopt wat betreft het hof niet tot de gevolgtrekking dat in geen enkel geval de gehele investering op het wederrechtelijk verkregen voordeel in mindering mag worden gebracht. Voorts is het hof van oordeel dat de politierechter uitvoerig en op de juiste wijze de redenen heeft opgegeven, waarom in de onderhavige casus bij de schatting van het wederrechtelijk verkregen vermogen de gehele investering in mindering is gebracht. Het hof concludeerde dat de veroordeelde geen wederrechtelijk voordeel heeft verkregen en wijst de vordering van het OM af.

Zie omtrent de berekening van het te ontnemen voordeel ook HR 13 oktober 2009 (NJ 2009, 532, LJN BJ3254) betreffende de wijze waarop de rekening van de Nuon bestaande uit kosten van feitelijk elektriciteitsverbruik, herstellkosten van de aansluiting en administratiekosten terecht niet werd verdisconteerd in het ontnemingsbedrag) en HR 15 december 2009 (NJ 2010, 25, LJN BJ9348) verdisconteren aankooprijks omgekatte auto's) alsook Hof Den Bosch 27 maart 2009 (LJN BH9869) afwijzing vordering tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel in verband met onvoldoende causaal verband tussen de ontvangen huurpenningen en het bewezen verklaarde feit).

Indien in de hoofdzaak de verdachte wordt veroordeeld tot het voldoen van de door de benadeelde partij gemaakte proceskosten, dienen deze bij de vaststelling van het ontnemingsbedrag in mindering te worden gebracht, aldus HR 9 december 2008 (NJ 2009, 17, LJN BF8845).

Zie omtrent het verdisconteren van een schending van de redelijke termijn HR 16 februari 2010 (NJ 2010, 120, LJN BK7046). Indien de overschrijding van de redelijke

termijn reeds verdisconteerd is met de hoofdzaak, kan in de ontnemingszaak worden volstaan met de enkele constatering dat die termijn overschreden is, aldus HR 23 maart 2010 (LJN BK6923).

Medeplegen en verdeling

De Hoge Raad stelde op 9 december 2008 (NJ 2009, 19, LJN BG1667) nog eens dat de rechter, in het geval er verscheidene daders zijn, niet altijd de omvang van het voordeel van elk van die daders direct zal kunnen vaststellen. De rechter zal dan op basis van alle hem bekende omstandigheden van het geval (de rol die de daders hebben gespeeld, het aantreffen van het voordeel bij één of meer van hen) moeten bepalen welk deel van het totale voordeel aan elk van hen moet worden toegerekend. Indien de omstandigheden van het geval onvoldoende aanknopingspunten bieden voor een andere toerekening, kan dit ertoe leiden dat het voordeel pondspondsgewijs wordt toegerekend. De Hoge Raad voegde hier aan toe dat dit niet inhoudt dat de rechter, in het geval er verscheidene daders zijn, verplicht is tot een verdeling te komen en evenmin dat pondspondsgewijze toerekening, in het geval de rechter wel tot een verdeling komt, dan op zichzelf het uitgangspunt dient te vormen. De omstandigheden van het geval zijn in dezen beslissend. Voor het antwoord op de vraag in hoeverre de rechter tot een nadere motivering van zijn oordeel is gehouden, komt bovendien gewicht toe aan de procesopstelling van de betrokkene. In casu achtte de Hoge Raad het oordeel van het hof om het gehele voordeel aan een veroordeelde toe te rekenen (er was sprake van twee mededaders) onbegrijpelijk noch ontoereikend gemotiveerd, nu het hof na een veroordeling bij verstek (de proceshouding!) had vastgesteld dat betrokkene de organisator was van de diefstal, dat hij de beschikking heeft gehad over het niet teruggevonden deel van de buit en dat hij dit heeft verkocht. Vgl. Hof Arnhem 7 juli 2009 (LJN BJ4261) en HR 30 maart 2010 (LJN BK2142).

Wordt 'medeplegen' bewezen verklaard, dan zal daarvan iets te zien moeten zijn in de verdeling van het verkregen voordeel, zo blijkt uit HR 3 november 2009 (LJN BJ6953), HR 8 december 2009 (LJN BK0952) en HR 16 maart 2010 (LJN BK6947).

Geerings

De kwestie rondom de onschuldpresumptie en ontneming ex art. 36e lid 2 Sr (soortgelijke feiten) kwam onder meer aan de orde in HR 23 december 2008 (NJ 2009, 31, LJN BG7939). Het hof had het ontnemingsbedrag onder meer gebaseerd op deelneming aan een criminele organisatie, voor welk feit betrokkene was veroordeeld. Dat het voordeel voor die organisatie mede is verkregen uit een feit/zaak waarvan de betrokkene zelf was vrijgesproken, doet niet af aan de mogelijkheid van ontneming, omdat voor deelneming aan een criminele organisatie niet is vereist dat de deelnemer strafbaar betrokken is geweest bij strafbare feiten waarop het oogmerk van de organisatie is gericht en waarmee die organisatie daadwerkelijk voordeel heeft behaald. In een geval als het onderhavige is het voordeel immers aan te merken als verkregen door middel van de deelneming aan een criminele organisatie, ook voor zover het gaat om binnen het oogmerk van die organisatie gelegen, door leden van de criminele organisatie begane misdrijven waarvan niet bewezen kan worden dat de betrokkene daaraan feitelijk heeft deelgenomen. Zie ook HR 9 december 2008 (NJ 2009, 18, LJN BG6304), HR 21 april 2009 (LJN BG4270) en HR 10 november 2009 (LJN BJ3528).

Uit HR 7 april 2009 (NJ 2009, 189, LJN BH3342) blijkt nog eens dat de nietigverklaring van de dagvaarding ten aanzien van een bepaald feit niet gelijkgesteld kan worden met een vrijspraak; ontneming voor dit feit is derhalve mogelijk.

In HR 7 juli 2009 (NJ 2009, 422 m.nt. Reijntjes, LJN BI2307) speelde de vraag of verjaring van het recht op strafvervolgving aan ontneming voor die feiten in weg staat; het antwoord is volgens de Hoge Raad (en in tegenstelling tot het hof): nee.

Iets anders lag het in Hof Den Bosch 17 november 2009 (LJN BK3716); ontneming van voordeel verkregen uit strafbare feiten die voor 1 maart 1993 zijn gepleegd, is niet mogelijk nu de wetgever aan de ontnemingswetgeving namelijk geen terugwerkende kracht heeft toegekend. Echter, daar waar veroordeelde de vóór 1 maart 1993 uit misdrijven genoten inkomsten ook nadien aan het zicht van justitie had onttrokken en wees op witwasdelicten (inwerkingtreding 14 december 2001), kon ook het vóór 1 maart 1993 door de veroordeelde genoten voordeel worden ontnomen, doordat dit voordeel nadien voorwerp was geweest van witwaspraktijken. Witwassen kan, aldus het hof, ook plaatsvinden ten aanzien van vermogensbestanddelen die zijn verkregen uit misdrijven die op het moment van het witwassen niet meer kunnen worden vervolgd wegens verjaring.

ADVOCATUUR

Thema: Het succesvolle advocatenkantoor

30 SEPTEMBER EN 1 OKTOBER TE UTRECHT

- Topsprekers op het gebied van advocatuur en ondernemerschap
- De nieuwste managementinzichten in twee dagen samengevat
- Volop ruimte voor interactie en discussie

Stoom uw onderneming klaar voor de toekomst tijdens het ADVOCATUUR CONGRES 2010.

Hoe kunnen ambitieuze advocatenkantoren slim inspelen op de veranderende marktomstandigheden? Wat is nodig om de toenemende concurrentie van alternatieve juridische dienstverleners het hoofd te bieden? Het antwoord in twee woorden: excellent ondernemerschap. Voor het antwoord in twee dagen nodigen wij u van harte uit voor het eerste Advocatuur Congres, dat plaatsvindt op 30 september en 1 oktober in Utrecht. Prominenten uit de top van het strategische en organisatorische werkveld praten u hier bij over de nieuwste inzichten en mogelijkheden op het gebied van succesvol ondernemen in de advocatuur. Goede kans dat u na dit congres uw ambities naar boven bijstelt!

Met de opmars van alternatieve juridische dienstverleners, slinkt de monopoliepositie van de advocatuur. Traditionele kantoren zullen de concurrentiestrijd verliezen wanneer zij niet meegaan in de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van kennismanagement, leidinggeven, marketingstrategie en ict. Op het Advocatuur Congres 2010 geven een aantal topprofessionals op deze kennisgebieden hun visie op deze veranderingen én op de kansen die zij u bieden. U wordt uitgedaagd om op een andere wijze naar uw eigen organisatie te kijken en ontdekt welke specifieke competenties nodig zijn om succesvol sturing te geven aan uw onderneming en de hoogopgeleide professionals die er werken.

Certificaat inclusief opleidingsuren

Voortvloeiend uit de nieuwe Verordening op de vakbekwaamheid die op 1 januari 2010 van kracht is gegaan, wordt deelname aan het congres -onder voorbehoud van beoordeling- beloofd met 18 opleidingsuren op academisch niveau.

Congresprijs & inschrijven

Het congres vindt plaats in het NH hotel te Utrecht (4 sterren). De congresprijs bedraagt € 1.850 per deelnemer. Dit is inclusief overnachting, ontbijt, 2x lunch, een dinerbuffet en 2x borrel. Iedere tweede en volgende deelnemer van dezelfde organisatie ontvangt een korting van € 150 p.p. Indien u niet blijft overnachten, is de congresprijs € 150 lager. Genoemde prijzen zijn exclusief btw. De deelname is definitief na volledige betaling van de factuur. Deze ontvangt u per post na uw inschrijving op www.hokkenmanagement.nl.

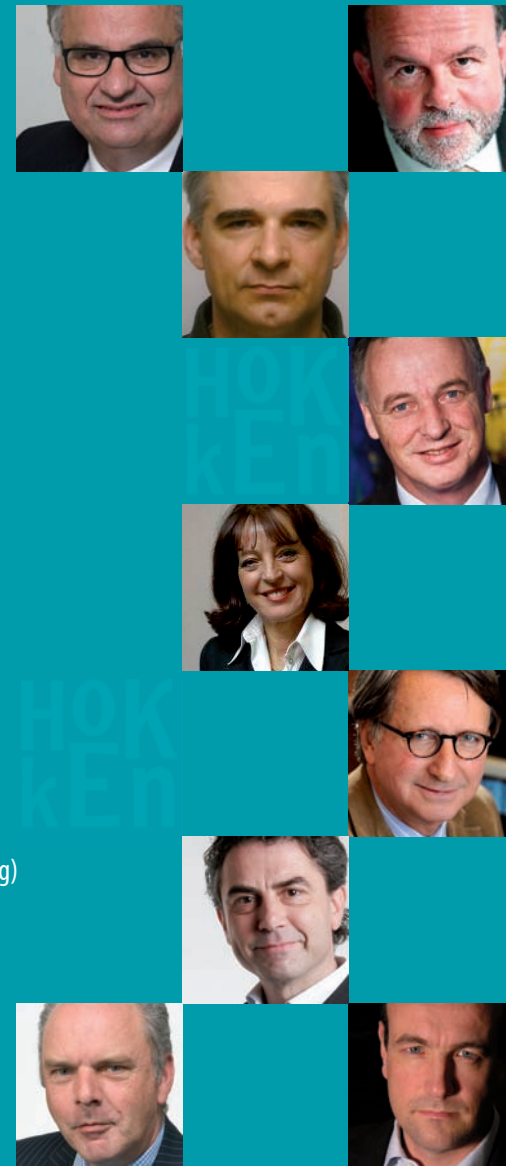
CONGRES 2010

Programma

Het programma bestaat uit een prettige mix van inspirerende presentaties, levendige discussies en informele interactiemomenten. De inhoudelijke componenten worden verzorgd door sprekers die hun sporen hebben verdiend bij het innoveren en organiseren van juridische organisaties. Hiermee is het congres een absolute must voor bestuurders en directeuren van advocatenkantoren die een succesvolle toekomst tegemoet willen zien voor hun onderneming.

Donderdag 30 september

- 09.00 - 09.30 uur Ontvangst met koffie
- 09.30 - 09.40 uur Opening door Bert Hokken (management consultant)
- 09.40 - 12.30 uur **Het belang van de productiefactor kennis**
door Mathieu Weggeman (hoogleraar organisatiekunde)
- 12.30 - 13.30 uur Lunchbuffet
- 13.30 - 14.30 uur **Data-analyse voor strategisch marktinzicht**
door Erik-Jan van der Linden (directeur MagnaView)
- 14.30 - 17.30 uur **Leidinggeven aan professionals**
door Mathieu Weggeman (hoogleraar organisatiekunde)
- 17.30 - 19.30 uur Dinerbuffet
- 19.30 - 21.30 uur **De nieuwe concurrenten?**
presentaties van Marc van Erven (CEO ARAG), Karin Korstanje (directeur USG Juristen) en Han Kooy (voorzitter NGB en president ECLA), gevolgd door een discussie o.l.v. Michiel van Kleef (hoofdredacteur Mr.)
- Vanaf 21.30 uur Borrel

Vrijdag 1 oktober

- 09.00 - 12.15 uur **Strategie voor professional service firms**
door Rob van Otterlo (bijzonder hoogleraar organisatie van de juridische dienstverlening)
- 12.15 - 13.15 uur Lunchbuffet
- 13.15 - 16.15 uur **Trends in commerciële dienstverlening**
door Adriaan Krans (partner Boer & Croon, academic leader Nyenrode)
- 16.15 - 16.30 uur Evaluatie en afsluiting
- Vanaf 16.30 uur Borrel

GA NAAR WWW.HOKKENMANAGEMENT.NL

- voor een uitgebreide beschrijving van het programma
- voor meer informatie over de sprekers
- om online in te schrijven

**HOK
kEn**
Management & Advies

Processtukken

HR 16 juni 2009 (NJ 2009, 295, LJV BH9929) betreft de vraag of alle stukken die zijn opgemaakt in het kader van de aanmelding, transactie en vervolging van fiscale delicten en douanedelicten en zoals neergelegd in de ATV-richtlijnen, aan het strafdossier dienen te worden toegevoegd. Die opvatting is in zijn algemeenheid niet juist, aldus de Hoge Raad. Beginselen van een behoorlijke procesorde kunnen onder omstandigheden evenwel meebrengen dat het OM uiteenzet waarom het in een individueel geval overgaat tot strafrechtelijke vervolging (in plaats van een fiscaal-bestuursrechtelijke afdoening) en in voorkomende gevallen kan daarbij vereist zijn dat stukken uit de ATV-procedure worden overgelegd. In casu geldt dit niet, omdat de verdediging volstaan heeft met de opmerking dat de in het tripartiete overleg opgemaakte nadeelsberekening onjuist was, zonder aan te geven waarin die onjuistheid zou bestaan.

Over ontbrekende processtukken handelt ook HR 13 oktober 2009 (NJ 2009, 604, LJV BI2156). Hoewel daar door de verdachte voorafgaand aan de zitting om is verzocht, worden de processtukken niet verstrekt. Dat brengt volgens de Hoge Raad niet (zonder meer) mee dat sprake is van schending van art. 6 EVRM. Het oordeel van het hof echter, dat de niet van rechtsbijstand voorziene verdachte geen gebruik heeft gemaakt van de hem gegeven tijd en mogelijkheden om zijn verdediging voor te bereiden – kennelijk, aldus de Hoge Raad, omdat de verdachte alleen verzocht om een afschrift van de stukken en niet om inzage in het dossier – is niet zonder meer begrijpelijk, gelet op het feit dat aan de verdachte, in strijd met de wettelijke regeling, voorafgaand aan het onderzoek ter zitting geen afschrift van de processtukken zijn verstrekt. Inzage kan daarmee niet op een lijn worden gesteld.

Zie omtrent kwesties rondom processtukken bij de raadkamerprocedure ex art. 552a Sv: HR 5 januari 2010 (NJ 2010, 48, LJV BJ3723 en ook LJV BJ3722, onder meer betreffende de kwestie of en zo ja, in hoeverre de stukken betrekking hebbend op het SFO in het kader van de raadkamerzitting aan het dossier moeten worden overgelegd).

In Hoge Raad 6 april 2010 (LJV BLO641) betrof het een ter zitting gedaan verzoek door de A-G om in een gelijktijdig behandelde zaak van een medeverdachte terstond proces-verbaal op de maken teneinde dit proces-verbaal vervolgens in de zaak van verdachte te voegen. De raadsman van verdachte verzette zich hiertegen, onder meer door te stellen dat deze werkwijze strijdig was met de beginselen van een behoorlijke procesorde; op deze manier werd de verklaring van deze medeverdachte – hoewel niet als getuige gehoord of opgeroepen – bewijs in de zaak van verdachte. Het hof honoreerde desalniettemin dit verzoek, welke beslissing door de Hoge Raad in stand werd gelaten.

Rechtsmiddelen

Rechtsmiddelenperikelen

De uitspraak van de Hoge Raad d.d. 22 december 2009 (NJ 2010, 102 m.nt. Borgers, LJV BJ7810) maakt een einde aan de al jaren geldende regeling omtrent het door/namens de verdachte instellen van een rechtsmiddel. Het is niet langer zo dat dit enkel kan geschieden door het afleggen van een verklaring ter griffie door de verdachte zelf, een gevolmachtigde advocaat of een vertegenwoordiger van de verdachte die over een bijzondere volmacht beschikt. Sinds voornoemd arrest kan een rechtsmiddel ook worden aangewend doordat een advocaat aan een griffiemedewerker een schriftelijke volmacht verleent om namens de verdachte een rechtsmiddel in te stellen. Die schriftelijke volmacht zal moeten voldoen aan de in art. 450 leden 1 en 3 Sv geformuleerde eisen hetgeen in cassatie betekent dat het voldoende is als de volmacht voldoet aan de in art. 450 lid 1 onder a Sv neergelegde eis (verklaring van advocaat dat hij door de verdachte bepaaldelijk is gevolmachtigd tot het instellen van cassatieberoep). In de onderliggende zaak was, net als in HR 2 februari 2010 (NJ 2010, 103, LJV BK2971) niet aan voornoemd vereiste voldaan zodat de verdachte niet-ontvankelijk was. Zie over het arrest van 22 december 2009 ook H. Anker in *NbSr* 2010-3, pp. 184 e.v.

HR 20 januari 2009 (NJ 2009, 321 m.nt. Borgers onder 323, LJV BG5562) betreft een zaak waarin het ging om het wel of niet bestaan van een bijzondere volmacht van de verdachte aan een vertegenwoordi-

ger. In cassatie wordt geklaagd dat het hof de verdachte ten onrechte niet-ontvankelijk heeft verklaard in zijn hoger beroep. Het draait in deze zaak om een verklaring van de verdachte inhoudende dat hij zijn moeder machtigde om zijn belangen ‘betreffende de rechtbank’ te behartigen op grond van welke volmacht moeder vervolgens hoger beroep heeft ingesteld. Het hof verklaarde de verdachte niet-ontvankelijk omdat de volmacht niet specifiek vermeldt dat deze ziet op het instellen van hoger beroep in de zaak tegen verdachte en zodoende niet voldoet aan de eisen van een bijzondere schriftelijke volmacht (art. 450 lid 1 onder b Sv). De Hoge Raad vernietigt het arrest van het hof omdat het hof blijk had moeten geven dat het had onderzocht of de griffier die de appèlakte heeft opgemaakt, de moeder mededeling heeft gedaan van het vereiste van een bijzondere schriftelijke volmacht.

Een geheel andere, niet alledaagse, situatie betreft de zaak waarin de Hoge Raad op 10 november 2009 uitspraak deed (NJ 2009, 568, LJV BJ7739). Het cassatiemiddel omvatte de klacht dat het hof ten onrechte het verweer strekkende tot niet-ontvankelijkverklaring van het OM had verworpen. Het ging in de onderliggende zaak om een niet alledaagse e-mail van de rechter die het vonnis had uitgesproken aan de officier van justitie, waarin eerstgenoemde schreef dat in de uitspraak abusievelijk de opgelegde taakstraf was weggelaten en zodoende de OvJ verzocht om hoger beroep in te stellen. Het oordeel van het hof dat dit niet leidt tot niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie in de vervolging, getuigt volgens de Hoge Raad niet van een onjuiste rechtsopvatting en is evenmin onbegrijpelijk nu op geen enkele wijze is gebleken dat het Openbaar Ministerie bij zijn beslissing om hoger beroep in te stellen door de e-mail was beïnvloed.

Indien niet het OM noch de veroordeelde in cassatie gaat of in cassatie niet-ontvankelijk is/zijn, is er voor beoordeling van een cassatieschriftuur ingediend door de benadeelde partij geen ruimte (HR 7 juli 2009 (*NbSr* 2009, 311, LJV BH9031)).

Appèlschriftuur

In het afgelopen tijdvak sprak de Hoge Raad zich ook regelmatig uit over problemen rondom het indienen van de appèlschriftuur. Die kan overigens gewoon per fax worden ingediend, aldus de Hoge Raad

in zijn uitspraak van 2 maart 2010 (NJ 2010, 145, LJN BK5516).

In een uitspraak van de Hoge Raad van 2 februari 2010 (NJ 2010, 88) werd de problematiek van het te laat indienen van de appèlschriftuur door het OM besproken. Die instantie was door het Hof Den Bosch niet-ontvankelijk verklaard wegens het vier maanden te laat indienen van de appèlschriftuur. De Hoge Raad overwoog in diens uitspraak dat art. 416 lid 3 Sv (direct niet-ontvankelijkheid uitspreken) niet alleen van toepassing is indien geen appèlschriftuur wordt ingediend, maar ook (zoals in deze zaak het geval was) bij niet tijdige indiening. Verder overwoog de Hoge Raad dat op grond van voornoemd artikel ook na aanvang van het onderzoek ter zitting niet-ontvankelijkheid kan worden uitgesproken (en dit dus niet alleen kan zonder onderzoek van de zaak (vgl. HR 7 juli 2009 (LJN BL4078, NJ 2009, 403)). Tot slot overwoog de Hoge Raad dat de beantwoording van de vraag of het belang van het appèl zwaarder dient te wegen dan het belang dat is gemoeid met het tijdig indienen van de appèlschriftuur, afhankelijk is van de omstandigheden van het geval. Dat is een nuancering in de jurisprudentie op dit terrein. Voorheen werd al snel tot de conclusie gekomen dat het te laat indienen van een appèlmemorie tot niet-ontvankelijkheid van het OM moest leiden. Inmiddels is de lijn dat er eerst een afweging van belangen moet plaatsvinden. Van belang bij die afweging zijn omstandigheden zoals de ernst van het feit, de feitelijke uitleg van de A-G ter zitting over waarom de OvJ zo laat een appèlschriftuur heeft ingediend en de vraag of de verdachte zich voldoende heeft kunnen voorbereiden. In een uitspraak van het Hof Den Haag op 26 oktober 2009 (NJFS 2010, 33) – ruim negen maanden te laat indienen van de appèlschriftuur – viel de belangenafweging uit in het voordeel van de verdachte. Het OM werd niet-ontvankelijk verklaard.

(Verschoonbare) termijnoverschrijding

In HR 8 september 2009 (NJ 2009, 429, LJN BI7028) betreft het cassatiemiddel de klacht dat het hof ten onrechte de verdachte niet-ontvankelijk heeft verklaard in zijn hoger beroep. De verdachte was door de rechtbank bij verstek veroordeeld tot een gevangenisstraf. Tijdens zijn verblijf in het buitenland (in 2002) had hij

een krantenbericht opgestuurd gekregen waaruit voornoemde veroordeling bleek, waarop de verdachte contact opnam met zijn raadsman die hem de consequenties van de veroordeling heeft uitgelegd. Vervolgens stelt de verdachte (pas) in 2006 hoger beroep in. Het hof overwoog dat het krantenknipsel uit 2002 in combinatie met het contact met de raadsman kan worden aangemerkt als een omstandigheid waaruit voortvloeit dat de einduitspraak de verdachte bekend is, zodat de verdachte alsdan hoger beroep had moeten instellen. De Hoge Raad laat het oordeel van het hof in stand.

Salduz

De beslissingen van het EHRM in Salduz vs. Turkije (NbSr 2009, 1, NJ 2009, 214) en Panovits vs. Cyprus (NbSr 2009, 2, NJ 2009, 215) noopten tot aanpassingen van het Nederlandse systeem van rechtsbijstand in de fase na aanhouding, hetgeen de Hoge Raad onder ogen zag in diens arresten d.d. 30 juni 2009 (NbSr 2009, 249, NJ 2009, 349/350/351 m.nt. Schalken, LJN BH3079, LJN BH3081, LJN BH3084).

De hoofdlijnen van het arrest van de Hoge Raad zijn dat de verdachte (minderjarig en meerderjarig) na aanhouding voorafgaand aan zijn verhoor moet kunnen overleggen met een raadsman. Voor in elk geval meerderjarigen is (ondubbelzinnige) afstand van dat recht mogelijk; voor minderjarigen is dat vooralsnog geen uitgemaakte zaak (vgl. Rechtbank Amsterdam 13 november 2009 (NbSr 2009, 396), Rechtbank Rotterdam 17 februari 2010 (LJN BL6168), Rechtbank Den Haag 11 maart 2010 (LJN BMO841) en Hof Arnhem 21 april 2010 (LJN BM1937)). Ten aanzien van minderjarigen geldt bovendien een recht op aanwezigheid van een raadsman of vertrouwenspersoon tijdens het verhoor. Wordt een en ander niet nageleefd, dan levert dat een vormverzuim op als bedoeld in art. 359a Sv; normaliter zal een dergelijk verweer dienen te leiden tot uitsluiting van het bewijs van de verklaringen van de verdachte die zijn afgelegd voordat hij een advocaat kon raadplegen, hetgeen ook geldt voor een verweer dat betrekking heeft op bewijsmateriaal dat is verkregen als een rechtstreeks gevolg van een voor het bewijs onbruikbare verklaring zoals hiervoor bedoeld. Tot deze be-

wijsuitsluiting wordt niet steeds daadwerkelijk overgegaan; zie hierover onder meer Rechtbank Rotterdam 22 juli 2009 (LJN BJ3356), Rechtbank Zutphen 18 september 2009 (LJN BJ7998); Hof Amsterdam 29 september 2009 (LJN BK0348), Rechtbank Dordrecht 12 november 2009 (LJN BK3771) en Hof Arnhem 17 maart 2010 (LJN BL7919). De Rechtbank Den Bosch besloot tot strafvermindering: 5 februari 2010 (LJN BL2130).

Zeer relevant zijn ook de later gevolgde beslissingen van het EHRM inzake Pishchalnikov vs. Rusland (EHRM 24 september 2009 (NbSr 2009, 376, NJ 2010, 91 m.nt. Reijntjes)) en Dayanan vs. Turkije (EHRM 13 oktober 2009 (NbSr 2009, 377, NJ 2010, 92 m.nt. Schalken)).

Kwesties als de volgende zullen nadere uitwerking moeten krijgen in de (Europese en Nederlandse) rechtspraak:

- hoe deze regels toe te passen bij een vrijwillig verschenen en vervolgens aangehouden verdachte (vgl. Rechtbank Amsterdam 20 juli 2009 (LJN BJ3046), Hof Den Bosch 19 augustus 2009 (LJN BJ5662), Rechtbank Almelo 15 september 2009 (LJN BJ7649), Hof Leeuwarden 27 oktober 2009 (NbSr 2009, 368, LJN BK1448), Hof Den Bosch 8 april 2010 (LJN BMO426) en Rechtbank Den Bosch 14 april 2010 (LJN BMO882));
- hoe om te gaan met nieuwe verdenkingen/verhoor voor nieuwe feiten (zie bijvoorbeeld Hof Den Bosch 19 augustus 2009 (LJN BJ5662), Rechtbank Arnhem 28 oktober 2009 (LJN BK1090), Rechtbank Rotterdam 3 februari 2010 (LJN BL2347) en – positief voor de verdachte – Rechtbank Arnhem 3 november 2009 (NbSr 2010, 37);
- hoe ver de term ‘verhoor’ eigenlijk reikt (vgl. Rechtbank Amsterdam 4 maart 2010 (LJN BMO499));
- de positie van de voorkeursadvocaat (Hof Arnhem 26 oktober 2009 (LJN BK1200));
- wat de waarde is van verklaringen van medeverdachten die als bewijsmiddel worden ingebracht maar/en zijn verkregen in strijd met de Salduz-jurisprudentie (derdenwerking/Schutznorm) (Rechtbank Roermond 16 september 2009 (LJN BJ8128), Rechtbank Rotterdam 21 september 2009 (LJN BJ8241), Rechtbank Maastricht 16 oktober 2009 (LJN BK0478) en Hof Leeuwarden 10 november 2009 (LJN BK2773); zie ook

Hof Amsterdam 19 januari 2010 (LJN BLo018);

- en ten slotte ook de vraag wanneer sprake is van (rechtsgeldige) afstand van recht (zie bijv. Rechtbank Den Haag 3 september 2009 (LJN BJ7233)).

Het niet naleven van de Salduz-voorschriften kan gevolgen hebben voor de rechtmatigheid van de in verzekeringstelling (Rechtbank Amsterdam 13 mei 2009 (*NbSr* 2009, 321) gevolgd door Rechtbank Amsterdam 26 juni 2009 (*NbSr* 2009, 323, LJN BJ4881); zie ook Rechtbank Zwolle-Lelystad 17 november 2009 (*NbSr* 2010, 46) en Rechtbank Rotterdam 17 februari 2010 (LJN BL6168)). Tot slot: het verweer dat voornoemde voorschriften geschonden zijn, kan niet voor het eerst in cassatie worden gevoerd (HR 30 juni 2009 (*NbSr* 2009, 250) en HR 26 januari 2010 (LJN BK5619)).

Zie hieromtrent al eerder in dit blad R. Malewicz en G.P. Hamer, in: *Advocatenblad* 2008-18, en T.N.B.M. Spronken, in: *Advocatenblad* 2009-15 en 2009-16. Zie ook *NbSr* Redactioneel 13 december 2009, pp. 1306-1310; *NbSr* Redactioneel 19 januari 2010, pp. 12-13 en J.A.C. Bartels, in: *Strafblad* 2009-4, pp. 306-321.

Verschoningsrecht

De problematiek van de verschoningsrechtelijke in een ontnemingsprocedure staat centraal in HR 31 maart 2009 (NJ 2009, 174, LJN BH1909). Aldaar concludeert de Hoge Raad dat de getuige die in zijn eigen strafzaak reeds onherroepelijk is veroordeeld, maar tegen wie nog wel een ontnemingsprocedure aanhangig is, wel degelijk een beroep toekomt op het verschoningsrecht als bedoeld in art. 219 Sv (art. 27 lid 3 Sv jo. art. 511d Sv en art. 290 Sv).

HR 26 mei 2009 (NJ 2009, 263, LJN BG5979) handelt om het verschoningsrecht van de arts. De moeder van een overleden baby wordt aangemerkt als verdachte. Zij geeft vervolgens het LUMC toestemming om de medische gegevens aan het OM te overleggen. Het LUMC weigert. De Hoge Raad stelt dat de aan de arts verstrekte toestemming om medische informatie aan derden te verstrekken zijn verschoningsrecht niet opheft. De arts zal

die toestemming wel dienen te betrekken bij zijn afweging of hij de gevraagde gegevens zal verstrekken. Een zodanige beslissing zal door de rechter in beginsel moeten worden geëerbiedigd, tenzij redelijkerwijs geen twijfel kan bestaan dat het standpunt van de arts onjuist is, dan wel indien het gaat om zeer bijzondere omstandigheden die moeten leiden tot het doorbreken van het verschoningsrecht; daarbij kan van betekenis zijn of de direct betrokkene met de verstrekking van de gegevens heeft ingestemd. De eerdere melding van het LUMC aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling brengt evenmin mee dat het de arts niet vrijstaat zich in casu op zijn verschoningsrecht te beroepen. Zie omtrent het medisch verschoningsrecht ook *NbSr* Redactioneel, 2009-11, pp. 1087-1088.

Het verschoningsrecht van de advocaat staat centraal in HR 19 mei 2009 (NJ 2009, 443, LJN BH7284). Het gaat daar volgens de Hoge Raad om een onderzoek dat zich richt op zeer ernstige feiten, waarbij aanemelijk is dat door een samenwerkingsverband van personen extreme middelen, zoals ernstige intimidaties en liquidaties, zijn ingezet, terwijl de betrokken advocaat als verdachte in dat onderzoek werd aangemerkt wegens zijn vermoedelijke betrokkenheid bij witwastransacties en deze advocaat ten tijde van de inbeslagname al bijna vijf jaar op de hoogte moet zijn geweest van de criminele context van deze transacties. In die omstandigheden kon de rechtbank oordelen dat sprake was van zeer uitzonderlijke omstandigheden die een doorbreking van het verschonings-

recht van de advocaat rechtvaardigen. De opvatting dat de deken aanwezig had moeten zijn bij de beoordeling door de R-C op welke van de door hem in tegenwoordigheid van de deken in beslag genomen stukken het beslag gehandhaafd diende te worden en dat de afwezigheid van de deken bij die selectie leidt tot nietigheid van die beslissing, is in zijn algemeenheid onjuist. Zie omtrent de doorbreking van het verschoningsrecht ten aanzien van de notaris die ervan wordt verdacht een koopovereenkomst te hebben geantedateerd HR 10 maart 2009 (NJ 2009, 151).

Zie omtrent het verschoningsrecht ook *André vs. Frankrijk* (EHRM 24 juli 2008 (NJ 2009, 508 m.nt. Schalken)) en *Jacquier vs. Frankrijk* (EHRM 1 september 2009 (NJ 2009, 509 m.nt. Schalken onder 508)). In de eerste zaak concludeerde het EHRM tot schending van art. 8 EVRM: een doorzoeking van het kantoor van een advocaat vormt een inbreuk op het beroepsgeheim, dat op zijn beurt een uitwerking is van het recht van een verdachte om niet aan zijn veroordeling mee te werken. Een dergelijke doorzoeking eist bijzondere garanties, welke in casu ontbraken: de rechter die de machtiging verleende, was niet aanwezig bij de doorzoeking en de bezwaren van de wel aanwezige deken konden niet verhinderen dat alle aanwezige documenten werden bekeken of in beslag genomen. Het EHRM hecht voorts waarde aan het feit dat de doorzoeking plaatsvond bij André als raadsman van de verdachte omdat de belastinginspectie moeite had de vereiste controles uit te voeren en het bewijs van de

jegens zijn cliënt gerezen verdenking rond te krijgen, terwijl van een formele verdenking van André geen sprake was.

In de tweede zaak werd een doorzoeking, in aanwezigheid van de R-C en de deken, bij de advocaat uitgevoerd om de verblijfplaats van diens (verdachte) cliënt te achterhalen. Het dossier van de desbetreffende cliënt wordt doorzocht en een aantal brieven en documenten met daarop adressen en telefoonnummers van de cliënt wordt in beslag genomen, waartegen de deken geen bezwaar maakt omdat het in zijn oordeel geen correspondentie betreft tussen advocaat en cliënt. Het EHRM concludeert dat in die omstandigheden het middel in voldoende verhouding stond tot het doel van de doorzoeking en dat van strijd met art. 8 EVRM geen sprake is.

HR 16 juni 2009 (NJ 2009, 603 m.nt. Borgers, LJN BH2678) betreft een verdachte die wordt aangehouden nadat een gesprek met zijn raadsman (direct) is afgelopen. De Hoge Raad deelt de opvatting van het hof dat ook (direct) afgeluisterde telefonische mededelingen die door of aan een advocaat in diens hoedanigheid worden gedaan, niet in het strafproces kunnen worden gebruikt. De conclusie van het hof dat het OM om die reden niet-ontvankelijk diende te worden verklaard, wordt door de Hoge Raad evenwel niet op voorhand gedeeld: de omstandigheid dat de politie ten onrechte gebruik heeft gemaakt van de aldus verkregen informatie dwingt niet zonder meer tot de slotsom dat de aanmerkelijke kans bestaat dat aan verdachtes recht op een eerlijk proces zodanig tekort wordt gedaan dat dit tot niet-ontvankelijkheid van het OM moet leiden.

Zie omtrent het verschoningsrecht van de advocaat ook HR 2 maart 2010 (NJ 2010, 144, LJN BJ9262). De Hoge Raad herhaalt nog eens dat oordelen rondom het verschoningsrecht in eerste instantie aan de advocaat zelf toekomen, maar dat dit recht niet absoluut is en dat (nader in de rechtspraak uitgewerkte, ten aanzien van deze verschoningsgerechtigde zelf gekoesterde verdenking betreffende) uitzonderingen daarop denkbaar zijn. In casu oordeelde de rechtbank dat indien zich onder in beslag genomen stukken vermoedelijk geheimhoudersgesprekken bevinden, deze stukken onverwijld naar de R-C moeten worden gezonden; voor het opmaken van een aanvullend proces-verbaal is geen ruimte

(zeker niet indien dat opmaken inhoudelijke bestudering van die stukken veronderstelt). Dit oordeel geeft i.c. geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting en is ook niet onbegrijpelijk.

Zie hieromtrent ook HR 20 april 2010 (LJN BK3369). In deze zaak was sprake van tapverbalen van gesprekken tussen verdachte en diens familieleden met de advocaat. De OvJ vroeg ex art. 126aa lid 2 Sv een machtiging aan de R-C om deze verbalen niet te vernietigen, maar aan het dossier toe te voegen; de inhoud zou iets kunnen zeggen over de betrouwbaarheid van bepaalde getuigen. De Hoge Raad stelt echter dat afwegingsruimte tussen verschoningsrecht en waarheidsvinding er in dit geval niet is; het uitgangspunt is vernietiging, tenzij van voornoemde uitzonderingssituatie (geheimhouder is verdachte) sprake is. Overigens is de zittingsrechter niet bevoegd de beslissing van de R-C tot het verstreken van een machtiging als bedoeld in art. 126aa Sv te toetsen en staat het hem niet vrij te bevelen dat de ingevolge die machtiging aan het dossier toegevoegde processen-verbaal, daaruit worden verwijderd. Wel zal de zittingsrechter, indien hij op die processen-verbaal acht wil slaan in verband met enige te nemen beslissing, ten volle moeten toetsen of de in die processen-verbaal vervatte mededelingen onder het verschoningsrecht vallen. Bij bevestigende beantwoording zal hij die mededelingen niet aan enige beslissing ten grondslag mogen leggen. Hij zal in een geval als het onderhavige, waarin het niet gaat om een onderzoek tegen een geheimhouder die zelf verdachte is, die gegevens niet mogen gebruiken op de grond dat het belang van de waarheidsvinding moet prevaleren boven dat van het verschoningsrecht.

Zie tot slot HR 30 maart 2010 (LJN BK4173), waarin het ging om het gebruik van een voicemailbericht aan een geheimhouder die aan het dossier was toegevoegd zonder voorafgaande schriftelijke machtiging van de R-C. De HR stelde onder verwijzing naar vaste rechtspraak omtrent art. 359a Sv en de daarbij toepasselijke criteria dat voor niet-ontvankelijkheidsverklaring van het OM in casu geen ruimte was en dat door het hof ook niet tot strafvermindering had hoeven worden overgegaan, nu het hof kon vaststellen dat verdachtes identiteit reeds bekend was ten tijde van het af luisteren en opnemen

van het voicemailbericht en dat het hof het niet aannemelijk heeft geacht dat enkel het voorhouden van het voicemailbericht de verdachte heeft bewogen tot het afleggen van een bekennende verklaring.

Verzoekschriften ex art. 89 Sv en art. 591a Sv

Verdachten die na het einde van hun zaak zijn vrijgesproken (dan wel geen straf of maatregel kregen opgelegd), claimden ook de afgelopen periode weer veelvuldig, en met wisselend succes, financiële compensatie voor onrecht ondergane voorlopige hechtenis en de kosten voor rechtsbijstand.

Verzoeken ex art. 89 Sv

In het geval een verdachte schadevergoeding ex art. 89 Sv vordert, zal eerst gezien moeten worden of de zaak is *geëindigd*. In een uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 28 april 2009 (LJN BI2606) werd bepaald dat geen onderscheid kan worden gemaakt tussen een onvoorwaardelijk sepot en een kennisgeving niet (verdere) vervolging. Een onvoorwaardelijk sepot deed de zaak eindigen in de zin van art. 89 Sv. De termijn van drie maanden om vervolgens een verzoek in te dienen, ving aan op de dag waarop redelijkerwijs kon worden aangenomen dat het feit van het sepot ter kennis van verzoekster was gekomen.

Dat betekent overigens niet dat de mededeling ook formeel moet worden betekend: het verweer dat de termijn om een verzoek ex art. 89 Sv in te dienen pas gaat lopen nadat een kennisgeving van niet verdere vervolging is betekend, werd door de Rechtbank Haarlem gepasseerd (uitspraak van 10 december 2009 (LJN BK6959)).

Bij een voorwaardelijk sepot was volgens de Rechtbank Amsterdam 28 april 2009 (LJN BI2608) (nog) geen sprake van een einde van de zaak in de zin van art. 89 Sv. Ook de verdachte in de Jimmy Woo-zaak (waarin het OM in eerste instantie niet-ontvankelijk werd verklaard wegens het zoekraken van het dossier) werd op zijn verzoek om schadevergoeding ex art. 89 Sv (Hof Amsterdam 14 juli 2009 (LJN BJ4505)). De niet-ontvankelijkheid van het OM betekende niet het (definitieve) einde

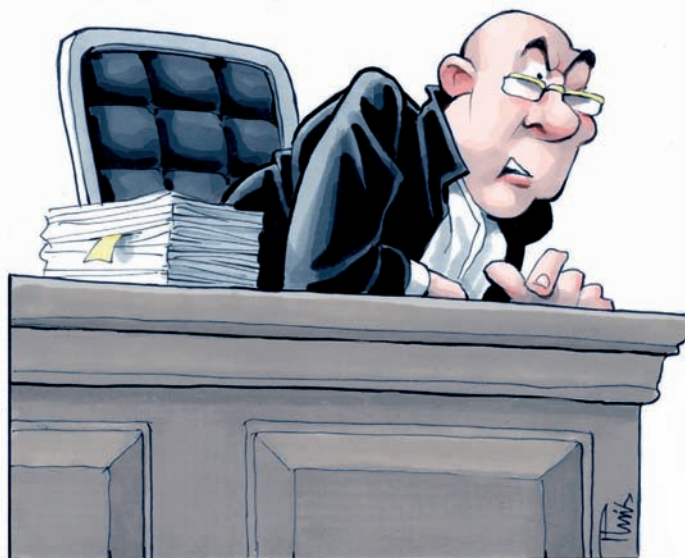
van de strafzaak in de zin van art. 89 Sv nu deze opnieuw was aangebracht bij de rechtbank. Verder moet bij een verzoek ex art. 89 Sv worden bekeken wat verstaan kan worden onder het begrip 'zaak' en of voor de zaak ook geen straf of maatregel is opgelegd. Daarbij speelt veelal de kwestie dat het voorkomt dat een verdachte voor het leeuwendeel van de tenlastelegging wordt vrijgesproken, maar voor een klein restfeit een veroordeling volgt, waardoor een wanverhouding ontstaat tussen de ondergane voorlopige hechtenis en de uiteindelijke strafoplegging. Deze kwestie speelde ook na de vrijspraak in de Nomads- (Hells Angels-)zaak door het Hof Amsterdam 26 maart 2010 (LJN BL9382). De verdachte was vrijgesproken van de betrokkenheid bij de dood van drie medeclubleden, maar veroordeeld voor verboden wapenbezit tot een gevangenisstraf van twee maanden. Het hof was onverbiddelijk. Nu de zaak niet was geëindigd zonder oplegging van straf of maatregel, volgde de niet-ontvankelijkheid van verzoeker.

Een soortgelijke beslissing nam het Hof Arnhem op 2 juli 2009 (LJN BJ1323). Het verzoek in deze zaak had betrekking op een tweetal door het hof gevoegde strafzaken. Van zaak A, waarvoor verdachte geruime tijd in verzekering en voorlopige hechtenis had doorgebracht, werd verdachte door het hof vrijgesproken. In zaak B, een feit waarvoor eveneens voorlopige hechtenis was toegelaten, werd verdachte veroordeeld. De raadsman stelde cassatie in tegen de veroordeling in zaak B en vroeg een vergoeding ex art. 89 Sv voor zaak A. Het standpunt van de verdediging was daarbij dat door deze handelwijze de zaak was gesplitst en zaak A derhalve was geëindigd zonder oplegging van straf of maatregel. Het hof zag dit anders. Zaak A bleef onderdeel uitmaken van het gewezen arrest, dat in zijn totaliteit door het ingestelde cassatieberoep als niet onherroepelijk moest worden beschouwd (vgl. ook Rechtbank Amsterdam op 24 december 2009 (LJN BL1676)).

Matiging of verhogen van de forfaitaire vergoeding?

Als de verzoeker wel ontvankelijk is in zijn verzoek om compensatie, is vervolgens de vraag aan de orde of vergoeding van schade en kosten voor rechtsbijstand redelijk en billijk is. Daarbij speelt de proces-

ONSCULDPRESUMPTIE?!?
SLECHTS AANGAANDE HET
WEGNEMEN VAN VERDENKINGEN
GAAT U WAT MIJ BETREFT
VRIJUIT...!

houding en de rol van de verzoeker in het dossier een grote rol. Het Hof Arnhem bepaalde op 27 januari 2009 (LJN BI1331) dat ondanks het feit dat aan verzoeker geen straf of maatregel was opgelegd (septot wegens gebrek aan bewijs), er geen gronden van billijkheid aanwezig waren voor toekenning van een schadevergoeding. Daarbij werd expliciet overwogen dat het voldoende vaststond dat hij betrokken was bij het geschetste optreden. De eigen schuld van de verzoeker speelde ook een rol in een andere uitspraak van het Hof Arnhem d.d. 10 juni 2009 (LJN BI8074), waardoor het verzoek integraal werd afgewezen.

In een uitspraak van de Rechtbank Haarlem d.d. 30 juli 2009 (LJN BJ6456) werd de verzoeker tegengeworpen dat hij zich telkens op zijn zwijgrecht had beroepen, terwijl de inhoud van de afgeluisterde telefoongesprekken schreeuwde om een verklaring. De verzoeken werden afgewezen.

Maar het kan, met een beroep op het EVRM en de onschuldpresumptie, ook anders. Een mooi voorbeeld daarvan vormde een uitspraak van de Rechtbank Amsterdam d.d. 27 januari 2010 (LJN BL1670), waarbij werd gesteld dat op grond van de Europeesrechtelijke jurisprudentie met betrekking tot de onschuldpresumptie, de rechter zich bij de beoordeling van verzoekschriften om schadevergoedingen niet mag uitlaten over de eventuele schuld

van de verzoeker aan de verweten feiten. Uit die jurisprudentie van het EHRM kan worden afgeleid dat de onschuldpresumptie er aan in de weg staat om de gronden van verdenking mee te wegen in een verzoekschriftprocedure ex artt. 89 en 591a Sv, als er sprake is van een onherroepelijke vrijspraak. De OvJ had aangevoerd dat geen kosten behoefden te worden vergoed omdat verzoeker de verdenking die jegens hem bestond in stand had gelaten doordat hij geen enkele verklaring had willen afleggen. De rechtbank deelde dit standpunt niet. Bij de beoordeling van het verzoekschrift mocht het voortbestaan van een verdenking geen rol meer spelen.

Ook het feit dat men door detentie minder schade heeft geleden, kan aanleiding vormen om de vergoeding te matigen, vgl. een zaak van de Rechtbank Haarlem d.d. 6 augustus 2009 (LJN BJ6476) waarin het ging om een verzoeker die bij zijn broer woonde, geen eigen woning had en werkloos was. De rechtbank overwoog daarnaast dat de vrijheidsbeneming voor deze verzoeker minder ingrijpend was, nu hij als veelpleger vele malen eerder een detentie had ondergaan.

Aanleiding om tot een hogere vergoeding te komen, kan zijn gelegen in de ernst van de (naar later bleek onterechte) beschuldiging, onevenredig veel media-aandacht en/of het van meet af aan stellig ontkennen van de verdenkingen. In casu

werd daarnaast aangevoerd dat de verzoeker zijn oude leven niet kon hervatten, had moeten verhuizen en werd bedreigd en beledigd (Rechtbank Den Haag 24 maart 2009 (LJN BK7679)). Zwangerschap in dentie vormde eveneens aanleiding voor een hogere vergoeding (Hof Arnhem 15 maart 2010 (LJN BL9141)), net als een verblijf in het Pieter Baan Centrum (Hof Arnhem 12 januari 2009 (LJN BI1313)).

Opmerkelijk (in positieve zin) was de uitspraak van het Hof Amsterdam van 23 februari 2009 (LJN BH4745). Ondanks dat de zaak eindigde met oplegging van een maatregel (onttrekking aan het verkeer), werd een vergoeding op grond van art. 89 Sv toegekend.

Verzoeken ex art. 591a Sv

Niet alleen schade geleden door onterecht ondergane voorlopige hechtenis werd gevorderd. Ook de kosten voor verleende

rechtsbijstand werden veelvuldig gevorderd.

Wil men de werkzaamheden van de advocaat vergoed krijgen, dan is een eerste vereiste dat die zijn werkzaamheden goed en overzichtelijk declareert en niet verschillende nota's voor dezelfde werkzaamheden indient (zie hierover bijvoorbeeld Hof Arnhem 12 januari 2009 (LJN BI1337)).

Wat ook nog wel eens voorkwam, was dat een ander de rekening voor de verdachte betaalde. Aan die derde werden dan ook de declaraties gericht. Dat kan in het kader van een procedure ex art. 591a Sv in de weg staan aan de toekenning van een vergoeding voor verleende rechtsbijstand, zoals het Hof Arnhem oordeelde op 12 januari 2009 (LJN BI1333). Het hof stelde zich op het standpunt dat de kosten raadsman niet ten laste waren gekomen van de verzoeker en het verzoek werd daarom afgewezen.

Ook in de art. 591a Sv-procedure geldt dat het verzoek tijdig, binnen drie maan-

den na onherroepelijk worden van het oordeel, moet worden ingediend. Het is overigens geen probleem dat na die periode nog een specificatie of andere aanvullende informatie wordt ingediend, maar daarmee loopt de verzoeker wel een (onnodig) risico. Het Hof Arnhem oordeelde namelijk dat op grond van beginselen van een goede procesorde van de verzoeker mag worden gevegd dat deze zo spoedig mogelijk zal overgaan tot overlegging van alle gegevens die de rechter nodig heeft om het verzoek te kunnen beoordelen en daarna een beslissing te kunnen nemen, en daartoe aantoonbaar de nodige inspanningen aan de dag dient te leggen. Schiet de verzoeker hierin tekort, dan kan dit onder omstandigheden aanleiding geven tot niet-ontvankelijkheid van verzoeker dan wel afwijzing van het verzoek.

Wet- en regelgeving

Nieuwe wetten

Op 1 januari 2009 trad in werking de Wet tijdelijk huisverbod (*Stb.* 2008, 421 jo. 484, Kamerstukken 30 657). Deze wet geeft de burgemeester de (bestuursrechtelijke) bevoegdheid een huisverbod van tien dagen op te leggen aan personen die een ernstig en onmiddellijk gevaar opleveren voor de veiligheid van, kort gezegd, hun huisgenoten, dan wel indien hiervan een ernstig vermoeden bestaat. Overtreding van het huisverbod is strafbaar gesteld als misdrijf met een maximale gevangenisstraf voor de duur van twee jaar.

Op 1 januari 2009 trad eveneens in werking de Wet beëdigde tolken en vertalers (*Stb.* 2007, 375, Kamerstukken 29 936) op grond waarvan inmiddels een register bestaat waarin beëdigde tolken en vertalers zijn opgenomen die voldoen aan bepaalde in de wet nader omschreven kwaliteits- en integriteitseisen. In het register geregistreerde tolken hoeven ter zitting niet steeds opnieuw beëdigd te worden, maar kunnen volstaan met de mededeling dat zij geregistreerd staan.

Bij wet van 1 september 2009 is in werking getreden de Wet bewaarplicht telecommunicatiegegevens (*Stb.* 2009, 360 jo. 333, Kamerstukken 31 436). Op grond van deze wet worden aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en telecommunicatiediensten (internettoegang, e-mail en (internet)telefonie) verplicht verkeers- en locatiegegevens van gebruikers gedurende twaalf maanden te bewaren ter mogelijke ondersteuning van strafrechtelijk onderzoek. Het gaat hierbij niet om de inhoud van de communicatie. Een aanverwant wetsvoorstel betreft het Wetsvoorstel bewaartermijn internetgegevens (Kamerstukken 32 185). Op grond van dit wetsvoorstel wordt de telecommunicatiewet in die zin gewijzigd dat de bewaartermijn voor internetgegevens straks zes (in plaats van twaalf) maanden is.

Op 1 januari 2010 is de Wet deskundigen in strafzaken in werking getreden (*Stb.* 2009, 33, Kamerstukken 31 116) op grond waarvan inmiddels het Nederlands Register Gerechtelijke Deskundigen tot stand is gekomen. Behalve dat de wet de rechten en plichten van de deskundigen tijdens het vooronderzoek en ter zitting vaststelt, versterkt de wet de positie van de verdediging doordat de verdachte op basis van deze wet het recht heeft om een aanvullend of een tegenonderzoek door een deskundige te

verzoeken bij de OvJ en de R-C. Van de verdediging wordt, als het op deskundigenonderzoek aankomt, nu een actieve(re) houding verwacht. Na een aankondiging van de OvJ dat een bepaald onderzoek zal worden gedaan, kan de verdediging aanwijzingen geven over de onderzoeksvraag en/of kan de verdediging verzoeken om aanvullend onderzoek. Daarnaast kan de verdediging binnen twee weken na ontvangst van de onderzoeksresultaten verzoeken om een tegenonderzoek. Bij een eventuele weigering van de OvJ kan men binnen twee weken de R-C verzoeken het onderzoek alsnog te laten doen.

De Wet identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen zal op 1 oktober 2010 in werking treden (*Stb.* 2009, 317 jo. *Stb.* 2010, 152, Kamerstukken 31 436). Deze wet bevat een aantal maatregelen om een betere identiteitsvaststelling van verdachten en veroordeelden mogelijk te maken, waaronder de invoer van een strafrechtsketenummer en de verplichting voor alle partijen in de strafrechtsketen om daar gebruik van te maken, de oprichting van de strafrechtsketendatabank en het verruimen van mogelijkheden om foto's en vingerafdrukken te nemen en te gebruiken. Ten aanzien van getuigen bevat de wet een verplichting zich te legitimeren tegenover de rechter. De maatregelen uit deze wet

30 redenen om van een BOSE® WAVE® music system te houden

...hoewel u er maar één nodig hebt: **kwaliteitsgeluid**

Getoond in titaniumzilver

30 jaar onderzoek

Het BOSE® WAVE® music system is uitgerust met een aantal van de meest geavanceerde akoestische technologieën ter wereld. Het systeem zit boordevol met gebruiksvriendelijke functies die zijn ontwikkeld dankzij 30 jaar onderzoek. De intuïtieve afstandsbediening is eenvoudig in het gebruik. Wanneer u het systeem inschakelt, neemt het volume geleidelijk toe tot het gewenste niveau. De zelfdimmende display wordt automatisch afgestemd op het omgevingslicht zodat u geen last hebt van fel licht. Dankzij de back-upvoeding kunt u altijd vertrouwen op de alarmfunctie. Zo zorgen de vele handige functies ervoor dat dit systeem moeiteloos kan worden ingepast in uw omgeving, waar u het nauwelijks opmerkt.

Maar wat absoluut opvalt, is het kwaliteitsgeluid van het WAVE® music system: een rijk en kamervullend geluid waarvan u haast niet zult geloven dat het afkomstig is uit een dergelijk compact en gebruiksvriendelijk systeem. De in de VS gepatenteerde dubbele tapse waveguidetechnologie van Bose zorgt voor een heldere, zuivere en gedetailleerde muziekweergave waarbij de hoogste en laagste tonen worden weergegeven met een diepte een nuance die u gewoonlijk alleen zou verwachten van een veel groter systeem. Daarom zou het BOSE® WAVE® music system binnenkort wel eens het primaire muzieksysteem bij u in huis kunnen worden.

Dankzij de dubbele, tapse waveguide klinkt geluid vol en levendiger.

14 dagen om overtuigd te raken

De enige manier waarop u het geluid van een BOSE® WAVE® music system kunt ervaren, is door ernaar te luisteren. Bestel daarom vandaag nog. Nadat u het systeem hebt ontvangen, hoeft u het alleen aan te sluiten op een stopcontact, in te schakelen en te luisteren. Geniet van uw favoriete cd's en radiozenders. Als u na 14 dagen onverhoopt toch niet helemaal tevreden bent, belt u ons gewoon. We halen het systeem dan zonder vragen bij u op, op een moment dat u uitkomt. De WAVE®-systemen zijn niet in de winkels verkrijgbaar maar uitsluitend rechtstreeks bij Bose te bestellen.

"Het geluid is energiek en indrukwekkend ... verbijsterend dat een kamer volledig met geluid wordt gevuld ... alles wat je kunt wensen van een dergelijk systeem." – *Gramophone magazine*

Alleen beschikbaar direct via Bose. Bel gratis naar.

0800 267 33 33

voor meer informatie. Referentienummer OAAV24

Openingstijden: ma-vr: 09.00-20.00 uur / za-zo: 10.00-14.00 uur.

www.boseinfo.nl

moeten voorkomen dat justitie tegen de verkeerde personen optreedt.

Vastgesteld maar nog niet in werking getreden is de Wet van 12 november 2009 (*Stb.* 2009, 475, Kamerstukken 31 241) op grond waarvan een verdachte of een derde in de toekomst verplicht kan worden mee te werken aan een bloedtest. Het bloed dat op grond van deze wet wordt afgenomen, zal dan getest worden op bij AMvB aangewezen besmettelijke ziekten (onder andere hiv en hepatitis A en B). Indien een verdachte medewerking aan een dergelijke bloedtest weigert, kan de OvJ medewerking afdwingen op basis van een machtiging van de R-C.

Eveneens vastgesteld maar nog niet in werking getreden is de Wet versterking van de positie van het slachtoffer in het proces (*Stb.* 2010, 1, Kamerstukken 32 177). Deze wet regelt de rechten van slachtoffers van strafbare feiten hetgeen een versterking van de positie van het slachtoffer tot gevolg moet hebben. Rechten die in deze wet zijn opgenomen, zijn onder meer: het recht op informatie over de strafrechtelijke procedure, recht op correcte bejegening, recht op informatie over mogelijkheden van schadevergoeding, recht op kennisneming van de processtukken en het recht op het toevoegen van stukken aan het procesdossier, recht op bijstand van een advocaat en het recht op een tolk en spreekrecht tijdens de zitting. Zie hierover het artikel van Bijlsma in *Trema* 2010-4, pp. 157 e.v.

Wetsvoorstellen

Ten aanzien van het buitengewone rechtsmiddel herziening werden in september 2009 twee wetsvoorstellen ingediend. Allereerst betreft dit het Wetsvoorstel herziening ten voordele (Kamerstukken 32 045). Dit wetsvoorstel is, aldus de memorie van toelichting

(MvT), ingegeven door de wens bestaande knelpunten bij de herzieningsprocedure uit de weg te ruimen en de rechtsbescherming van gewezen verdachten te vergroten. De drempel voor herziening moet worden verlaagd en er moeten mogelijkheden komen tot nader onderzoek voorafgaand aan en tijdens de behandeling van een herzieningsverzoek. Volgens vaste rechtspraak van de Hoge Raad kan herziening slechts in uitzonderlijke gevallen leiden tot heropening van een strafproces. De huidige artt. 457 lid 1 sub 2 Sv en 458 lid 1 Sv vereisen een novum: een omstandigheid die bij het onderzoek ter zitting (aan) de rechter niet was gebleken en die op zichzelf of in verband met eerder geleverd bewijs een ernstig vermoeden doet ontstaan dat, ware zij eerder bekend, een andere einduitspraak zou zijn gevolgd. Bovendien moet het gaan om een nieuwe feitelijke omstandigheid waarvan de rechter niet op de hoogte was tijdens de behandeling van de zaak. Deze laatste voorwaarde impliceert dat een gewijzigd inzicht van een deskundige door de huidige wetgeving slechts zeer zelden tot herziening zal leiden. Het wetsvoorstel beoogt hier verandering in te brengen door de term 'feitelijke omstandigheid' te vervangen door 'een gegeven'. Een gegeven kan een nieuwe feitelijke omstandigheid zijn, maar ook een gewijzigd deskundigeninzicht over reeds bestaande feiten. Met dit nieuwe begrip moet in de toekomst adequaat kunnen worden ingespeeld op (nieuwe) forensische expertise.

Het Wetsvoorstel herziening ten nadele ziet op de creatie van een nieuw buitengewoon rechtsmiddel (Kamerstukken 32 044). Het wetsvoorstel creëert een bevoegdheid voor het Openbaar Ministerie om in strafzaken waarin het gaat om zeer ernstige misdrijven na een onherroepelijke vrijspraak of over de zaak ter

herziening voor te leggen aan de Hoge Raad, indien er sprake is van een novum. Daarnaast beoogt het wetsvoorstel een mogelijkheid te creëren tot herziening, indien sprake is van bepaalde in het wetsvoorstel omschreven procedurele onregelmatigheden, de zogenoemde *falsa* (onder andere meinedige getuigen). Telkens geldt dat herziening ten nadele in het belang van een goede rechtsbedeling moet zijn. Dit criterium wordt geacht een opportuniteitstoets te verdisconteren. Het criterium moet blijkens de MvT worden ingevuld door de jurisprudentie. Zie voor een uitgebreide bespreking van de twee wetsvoorstellen *Advocatenblad* 2009-16, pp. 710 e.v. De verwachting is dat na de Tweede Kamerverkiezingen in juni 2010 beide wetsvoorstellen in de Kamer besproken zullen worden.

Op 31 oktober 2009 is het Wetsvoorstel tot verruiming van de mogelijkheden tot voordeelsontneming ingediend bij de Tweede Kamer (Kamerstukken 32 194). Het wetsvoorstel beoogt een omkering van de bewijslast waardoor veroordeelden aannemelijk moeten maken dat de in het geding zijnde vermogensbestanddelen legaal zijn verkregen. Enkele andere in het wetsvoorstel genoemde maatregelen zijn: ruimere mogelijkheden tot verbeurdverklaring, verruiming van de mogelijkheden tot het leggen van beslag onder derden en onderzoek naar het vermogen van de veroordeelde ook na diens veroordeling.

Het Wetsvoorstel versterking positie van de rechter-commissaris regelt de afschaffing van het gerechtelijk vooronderzoek en creëert voorts een meer controlerende rol voor de R-C als 'toezichthouder' op het verloop van het vooronderzoek (Kamerstukken 32 177). Zie voor een uitgebreide bespreking van dit wetsvoorstel T. Spronken, in: *NJB* 2009, pp. 859 e.v.

«

(advertenties)

BJL BERGMANN
Attorneys at Law

Your Lawyers in Finland

Our firm is at your disposal for full range legal services, litigation, and debt collection in Finland.

www.bjl-legal.com

BJL Bergmann Attorneys at Law
Eteläranta 4 B 9
00130 Helsinki, Finland
Tel. +358 9 696207 0

kleermakerij sinds 1937

Bernard Poelman

o.a. leverancier van toga's aan het Internationaal Gerechtshof der Verenigde Naties

Superieure toga's

- op uw maat gemaakt
- leverbaar in wol/terlenka (lichtgewicht) of in zuiver wol (ultra-lichtgewicht)
- voldoende beffen in voorraad
- eventueel levering binnen enkele dagen mogelijk

Lange Poten 19
2511 CM 's-Gravenhage
telefoon: (070) 346 17 42
fax: (070) 362 11 70
E-mail: info@bernard-poelman.nl
www.bernard-poelman.nl

Antwoorden op kleine juridische vragen die in de praktijk soms spelen; u beheerst ze heus wel – als ze niet even waren weggezakt.

Bruikbaarheid van ter zitting afgelegde verklaring van medeverdachte

Ook een verklaring die een verdachte in de eigen strafzaak ter zitting aflegt, kan vrij gemakkelijk tegen andere verdachten worden gebruikt.

J.S. Nan
advocaat te Dordrecht

Vanuit de gedachte dat verdachten er belang bij hebben elkaar de schuld te geven terwijl zij niet onder ede worden gehoord, heeft de wetgever art. 341 lid 3 Sv in het leven geroepen. Verklaringen van verdachten ‘kunnen alleen te zijnen aanzien gelden’. De Hoge Raad heeft door middel van vaste jurisprudentie een zeer beperkte uitleg aan art. 341 lid 3 Sv gegeven, die inhoudt ‘dat voormeld artikellid niet het oog heeft op een elders dan ter terechtzitting gedane opgave van een verdachte wiens zaak niet met die van een andere verdachte gevoegd op die terechtzitting is of wordt behandeld.’ Alleen als verdachten op dezelfde terechtzitting tezamen terechtstaan, is dus formeel sprake van een medeverdachte.

De beperking van de bruikbaarheid van verklaringen van medeverdachten is daarom enkel aan de orde als verdachten middels één dagvaarding terechtstaan of sprake is van voeging

op de voet van art. 285 Sv. Uiteindelijk komt er dan voor meerdere verdachten één vonnis of arrest. Geen enkele verklaring van formele medeverdachten mag dan worden gebruikt, dus ook niet verklaringen die via processen-verbaal ter kennis van de rechter komen. De medeverdachte kan dan eveneens niet optreden als getuige in de zaak van een formele medeverdachte. Juist vanwege deze beperkingen van art. 341 lid 3 Sv worden zaken zelden tot nooit meer gevoegd behandeld.

Verklaringen van (niet-formele) medeverdachten afgelegd bij de politie bevinden zich doorgaans in het dossier van alle medeverdachten en daarvan kan de rechter kennisnemen op basis van art. 344 Sv. In zaken die wel gelijktijdig, maar niet gevoegd worden behandeld, geldt dat de verklaring door een medeverdachte afgelegd ter zitting niet een wettig bewijsmiddel is in een andere zaak. Zo’n verklaring kan echter wel worden opgenomen in een proces-verbaal, vervolgens worden gevoegd in het dossier van de medeverdachten en zo toch ten laste van hen tot het bewijs worden gebezigd. De Hoge Raad heeft in dat licht namelijk geoordeeld dat ‘geen rechtsregel er aan in de weg [staat] dat het Openbaar Ministerie ter terechtzitting een stuk ter kennis van de rechter brengt mits de verdediging in staat wordt gesteld van de inhoud van zodanig stuk tijdig kennis te nemen’.

Twee recente arresten

Twee voorbeelden maken duidelijk hoe verklaringen, afgelegd ter zitting in de eigen strafzaak, toch vrij gemakkelijk tegen andere verdachten gebruikt kunnen worden. Uit de conclusie van de advocaat-generaal voor een zaak van 16 februari 2010 valt op maken dat twee medeverdachten ter zitting bij het hof zijn verhoord en beiden hadden verklaard dat zij bleven bij hun verklaringen afgelegd als verdachten in hun eigen strafzaak. Die verklarin-

gen waren kennelijk al eerder aan de verdediging ter hand gesteld. Machielse wijst erop dat de verdediging dus tijdig over die stukken heeft kunnen beschikken, de medeverdachten als getuige heeft kunnen ondervragen en over de betrouwbaarheid van die verklaringen naar voren heeft kunnen brengen wat zij wilde. Derhalve konden die eerdere verklaringen door het hof tot het bewijs worden gebezigd in de zaak van hun medeverdachte. De Hoge Raad verwierpt het cassatieberoep en keurt de handelwijze van het hof zonder nadere motivering goed.

In een zaak van 6 april 2010 had de A-G bij het hof verzocht om de griffier terstond proces-verbaal van een zitting te laten opmaken, zodat dit gevoegd kon worden in het dossier van een eveneens terechtstaande medeverdachte. Een en ander gebeurde nog dezelfde dag (!), waarna de medeverdachte als getuige zijn verklaring deels ontkende en zich verder op zijn zwijgrecht beriep. Het hof bezigde niettemin de eerder die dag afgelegde verklaring tot het bewijs in de zaak van de medeverdachte. Ook dit is volgens de Hoge Raad niet in strijd met art. 341 lid 3 Sv, noch met enig beginsel van een behoorlijke procesorde.

Beducht

Advocaten dienen derhalve beducht te zijn voor het gevaar dat op zitting afgelegde, belastende verklaringen van medeverdachten in hun eigen strafzaak toch voor het bewijs gebruikt kunnen worden, ook in zaken die gelijktijdig (maar niet gevoegd) worden behandeld. In dat laatste geval kan immers de zaak worden aangehouden om het proces-verbaal van de zitting tegen de medeverdachte op te maken en het stuk vervolgens aan het dossier van de andere verdachte toe te voegen. Niet vereist lijkt te zijn dat de medeverdachte dan ook nog als getuige gehoord moet worden, al gebeurt dat veelal wel. Voldoende is volgens de Hoge Raad dat de verklaring tijdig in het geding wordt gebracht. <<

Broddelwerk of veroordelingsmachine?

De kritiek van Willem Wagenaar op het strafrechtelijk apparaat is nog zachtvaardig in het licht van het in Nederland behaalde 'krankzinnige percentage veroordelingen'.

.....
Georg van Daal

advocaat te Amsterdam
 .....

Van strafrecht weet ik niet zoveel. Ik ben bijna twintig jaar advocaat en heb niet één strafzaak behandeld. Ik heb wel eens overwogen of ik strafzaken zou willen doen en kwam steeds uit op een ontkennend antwoord. Het leek en lijkt me nog steeds zo'n weinig inspirerende bezigheid, gegeven het krankzinnige percentage veroordelingen. Ik neem gek genoeg wel altijd en graag kennis van artikelen en arresten uit de strafrechthoek.

Zo las ik met plezier het interview door Michel Knapen met Willem Wagenaar in het vorige nummer van dit blad (*Advocatenblad* 2010-7). Wagenaar heeft een missie die in crescendo gaat. Hij maakt al jaren duidelijk dat en waarom er het nodige misloopt in het strafrechtelijk apparaat. In zijn laatste boek (*Broddelwerk*, Uitgeverij Bert Bakker, 2010) bereikt hij een *allegro fortissimo* in zijn jarenlange aanklaagzang. Er zou bij politie, OM en rechterlijke macht niet alleen sprake zijn van structurele tekortkomingen, maar zelfs van opzet gericht op broddelwerk. Bij het interview zijn enige reacties geplaatst uit de strafrechtadvocatuur, de politie en de rechterlijke macht. Deze reacties komen neer op de – logisch te verwachten – tenenur dat Wagenaar in het verleden nuttig werk heeft verricht, maar dat de arme man nu doorslaat in zijn missie.

Meer dan negen van de tien

Een aantal jaren geleden las ik in een krant een interview met Harm Brouwer, de voorzitter van het College van P-G's. Hij werd geconfronteerd met fouten van het OM in grote strafzaken. Eén van zijn verweren was dat de aandacht veel te veel uitging naar die paar grote zaken, terwijl men miskende dat ongeveer 95 procent van de strafzaken tot een veroordeling leidt. U leest het goed: 95 procent. Tot dan wist ik dat niet, maar na het lezen van dit interview begon ik me wel af te vragen of

ik in Nederland of Noord-Korea woonde. Later las ik dat het aantal veroordelingen in strafzaken van 97 procent (echt waar: 97 procent) in 2005 is gedaald naar 92 procent in 2009. Of het nu gaat om veroordelingen in bijna alle gevallen in 2005 of veroordelingen in meer dan negen van de tien zaken in 2009, bij mij wil het er niet in dat dit kan kloppen.

Ik realiseer mij natuurlijk dat de groep van verdachten niet een gewone dwarsdoorsnede is van de Nederlandse bevolking, maar een groep die na gericht strafrechtelijk onderzoek is voorgeselecteerd. Desalniettemin durf ik ook zonder daar bijvoorbeeld een onderzoekend jaar van mijn leven aan te wijden wel te roepen dat het strafrechtelijk apparaat niet zo goed is dat het in 92 van de 100 gevallen een veroordeling kan uitspreken. Na zo'n twintig jaren het strafrechtelijk apparaat van de zijlijn te hebben gevolgd en gegeven veel gesprekken die ik met strafpleiters heb gevoerd over de dagelijkse praktijk van het strafrecht, meen ik dat het strafrechtelijk apparaat niet zozeer een systeem van objectieve rechtstoepassing lijkt, als wel een veroordelingsmachine. De veroordelingspercentages onderbouwen die mening.

In het hart

Het jammere van Wagenaars laatste insteek lijkt dat het zijn natuurlijke tegenstanders een makkelijke kans geeft hem te bagatelliseren. Of nu bij het mistasten in het strafrecht opzet in het spel is of niet, lijkt mij ook niet de belangrijkste vraag. De belangrijkste vraag blijft of het krankzinnige percentage veroordelingen van verdachten wel juist kan zijn. Ik denk van niet.

En ik denk dat die mening in het hart van de rechtspraak ondersteuning vindt. In een periodiek van de Raad voor de rechtspraak (*Rechtstreeks* 2009/4, p. 7-45) staat namelijk een fascinerend artikel van F. van Dijk en J. Sonnemans, 'Kansrekening en strafrechtspraak: fouten bij beslissen onder onzekerheid.' Het artikel beschrijft een laboratoriumexperiment inzake oordeelsvorming onder onzeker-

heid in strafzaken onder studenten uit verschillende studierichtingen, waaronder rechten, herhaald onder rechterlijke ambtenaren in opleiding. De schrijvers zijn nagegaan of en in welke mate beslissingen onder onzekerheid leiden tot fouten, of die fouten ernstig zijn en of er systeem is te onderkennen in die fouten. Het artikel is te lang om hier samen te vatten. De gebruikte methodiek lijkt mij degelijk en representatief. Alleen daarom al beveel ik de lezing hier hartelijk aan (u kunt het artikel simpel googelend op internet vinden).

De conclusies die de schrijvers bereiken (door hen vanzelfsprekend van nette nuances voorzien) vind ik minstens zo verontrustend als wat Wagenaar vindt. Ik geef daarvan een aantal weer:

- 'In moeilijke zaken worden veel ernstige fouten gemaakt.' (p. 35)
- 'Het nettoresultaat is dan ook voor hen dat te veel verdachten veroordeeld worden.' (p. 36)
- 'De fouten die gemaakt werden, waren daarbij overwegend van het ernstigste type: onterechte veroordelingen.' (p. 41)
- Men verricht te weinig onderzoek, verzamelt te weinig informatie en maakt daardoor te veel fouten. (p. 42)
- 'Rechtenstudenten presteren slechter dan andere studenten [...], zij spreken te snel het schuldig uit [...] en dat ook raio's het niet beter doen.' Hierbij maken de schrijvers de deprimerende opmerking dat de andere groepen ook al slecht presteerden (p. 42).
- 'Ook de beste juristen in opleiding zijn niet goed in het beslissen onder onzekerheid.' (p. 45)

Antwoord?

De conclusies van Van Dijk en Sonnemans liegen er niet om. Als we die naast het percentage veroordelingen leggen, hebben we Wagenaar niet nodig om ons heel ernstige zorgen te maken. U mag het zeggen: hebben we in Nederland nu zo'n geweldige bemensing van het strafrechtelijk apparaat dat dat in meer dan negen van de tien gevallen tot een veroordeling mag leiden, of is het strafrechtelijk apparaat een veroordelingsmachine? Ik denk dat ik het antwoord wel weet. <<

Nieuwe voorstellen om het de overheid makkelijker te maken

Regering wil definitieve geschilbeslechting bestuursrecht

'Definitieve geschilbeslechting zal dan ook de komende jaren een centraal thema zijn in het beleid rond de Awb,' schreef minister van Justitie Hirsch Ballin eind mei aan de Tweede Kamer. Dit zal de meeste betrokkenen bij het bestuursrecht als muziek in de oren klinken. Maar een rechtvaardiger bestuursrecht is nog ver weg.

.....
Roland Mans

advocaat te Leiden
.....

Demissionair minister Hirsch Ballin verwoordde op 28 mei het kabinetsstandpunt over de Derde Evaluatie van de Awb en het project Versnelling besluitvorming in het ruimtelijk domein.¹ Er zal worden begonnen met een wetsvoorstel waarin het beslissingsmodel van de bestuursrechter wordt aangepast. 'Door nu met de voorbereidingen van een wetsvoorstel ter zake te starten, zal een volgend kabinet snel een weloverwogen besluit kunnen nemen over het al dan niet indienen van zo'n wetsvoorstel,' aldus de minister.

Waarschijnlijk zal een finaal oordeel van de rechter de hoofdregel worden en terugverwijzing de uitzondering. De minister wil bovendien de regeling van de regiezitting in de wet opnemen, evenals een ruimere mogelijkheid om burgers in de proceskosten van het bestuursorgaan te veroordelen.

Minder overbelasting niet zeker

Van de invoering van de regiezitting, die binnen drie maanden na het aangehangig maken van het beroep zou moeten plaatsvinden, wordt veel verwacht. Tijdens de regiezitting zou de rechter inhoudelijk en/of procedureel richting moeten geven aan de verdere behandeling van de zaak. De gedachte is dat hierdoor veel problemen en verrassingen zullen kunnen worden voorkomen, zodat de procedure vaker effectief en definitief kan worden voltooid. Met behulp van art. 8:44 lid 1 Awb kan de bestuurs-

.....
1 Ingevolge art. 11:1 van de Awb moet deze wet om de vijf jaar worden geëvalueerd. De derde evaluatie, over de periode 2002-2006, werd al in 2007 naar de Kamer gestuurd. Het ministerie van Justitie deed in april jl. in het rapport 'Versnelling besluitvorming in het ruimtelijk domein' verslag van het interdepartementale onderzoek naar mogelijkheden om besluitvormingsprocedures in het ruimtelijk domein te versnellen. Sommige aanbevelingen van de evaluatie en het rapport, zoals de bestuurlijke lus, zijn reeds uitgevoerd.

rechter nu al tijdens het vooronderzoek een comparitie van partijen gelasten om inlichtingen in te winnen. Het wetsvoorstel zal deze bepaling waarschijnlijk ombouwen tot een verplichting en aanvullen met instructiebepalingen.

Het is de vraag of verplichte regiezittingen niet tot verdere overbelasting van de bestuursrechter zullen leiden en de kosten, niet alleen van de partijen, maar ook van de rechter, zullen doen toenemen. Alleen als het lukt om met de regiezitting een significant aantal zaken af te vangen die niet uitgeprocedeerd hoeven te worden, of als de regiezitting leidt tot voldoende einduitspraken die op termijn geen nieuwe procedures opleveren, is de regiezitting een nuttig instrument. Zonder de verplichting een geschil in beginsel finaal te beslechten, lijkt een *verplichte* regiezitting mij overbodige ballast.

Rechtsvorming niet genoemd

Op dit moment kan een burger alleen in de kosten van het bestuursorgaan worden veroordeeld als de burger kennelijk onredelijk gebruik heeft gemaakt van het procesrecht.² De aanbeveling van de werkgroep is om dit criterium minder strikt te maken of zelfs geheel te schrappen. De verhoging van het financiële procesrisico van de burger zou ertoe moeten leiden dat die 'in gevallen [...] waarin op voorhand duidelijk is dat sprake is van een kansloos (hoger) beroep daarvan af-

ziet'. Aangenomen mag worden dat hierbij, net als omgekeerd, gedacht wordt aan forfaitaire kostenvergoedingen.

Gaat van een dergelijke maatregel werkelijk het gewenste effect uit? In zaken van dertien in een dozijn misschien wel. Zonder kennis van het recht of deskundige bijstand zullen veel burgers zich echter niet realiseren dat ze een kansloze zaak hebben en dus een proceskostenrisico lopen. Het bestuursorgaan zal ze daarop dan moeten attenderen, maar zal het bestuursorgaan – als tegenpartij – worden geloofd als dat afraadt verder te procederen? Is wel sprake van die kennis of bijstand, dan zal een kansloos beroep hoe dan ook niet snel worden ingesteld.

In dit voorstel schuilt bovendien een groot risico, waaraan geen aandacht wordt besteed, niet door de werkgroep, noch door de minister. Het kan en mag namelijk niet zo zijn dat het financiële procesrisico van de burger zodanig wordt vergroot – bij verlies volgt een kostenveroordeling – dat dat de rechtsvorming in de weg komt te staan. Zonder burgers die het aandurven om een vaste lijn in de rechtspraak in een procedure ter discussie te stellen, zouden rechters nooit 'om' gaan en zou rechtsvorming belangrijk worden belemmerd of zelfs stagneren.

2 Art. 8:75 lid 1 Awb.

Gratis wetsvoorstel

Ofschoon finale geschilbeslechting voor iedere procesdeelnemer (ook de bestuursrechter zelf) goed is, is het duidelijk is dat de voorstellen vooral zijn ingegeven door de wens om het de overheid in het ruimtelijke domein wat minder moeilijk te maken. Teleurstellend is dat geen enkele aandacht wordt besteed aan de materiële rechtspositie van de burger. De roep vanuit de praktijk om een ruimere toepassing en codificatie van beginselen van behoorlijk bestuur als bijvoorbeeld het gelijkheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel, wordt niet gehoord. Ook andere interessante voorstellen, zoals de invoering van de bestuursrechtelijke redelijk- en billijkheid en verplichte mediation, blijven onbesproken. Hirsch Ballin is bovendien 'voornemens voorbereidingen te starten voor een wetsvoorstel'. Het gaat dus allemaal erg traag.

Misschien is het goed als iemand de minister erop attendeert dat er al een wetsvoorstel klaarligt dat hij wat mij betreft zo mag overnemen, gratis en voor niets!³ <<

3 Zie *Advocatenblad* 2010-5, pp. 146-149 en het bijbehorende wetsvoorstel op www.declercq.com.

(advertentie)

(GEVORDERD) STAGIAIRE/MEDEWERKER

**NOLET
ADVOCATEN**

Telefoon (070) 347 01 11
Telefax (070) 382 55 47
www.nolet-advocaten.nl

Nolet Advocaten in Den Haag heeft een informele en prettige werksfeer.

Wij zijn op korte termijn op zoek naar een collega voor de civiele praktijk, met de nadruk op het personen- en familierecht. Ben jij gedreven, ambitieus en sta jij voor je cliënten met oog voor realiteit, reageer dan schriftelijk binnen twee weken bij: Mr P. Drenth, Abraham Patrasstraat 5 - 2595 RC Den Haag.

DE ROOS & PEN

De Roos & Pen is gespecialiseerd in financieel-economisch en fiscaal strafrecht en geldt binnen en buiten Nederland als autoriteit op dit gebied. Daarnaast is ook de commune strafpraktijk nooit verdwenen uit het hart van het kantoor. Voor uitbreiding van deze praktijk zijn wij op zoek naar een:

(gevorderde) advocaat-stagiair en/of (gevorderde) medewerker

met ruime ervaring binnen het strafrecht en affiniteit met het financieel-economisch strafrecht.

Reacties kunt u binnen 14 dagen richten aan:

Dhr. mr. N. van der Laan
Keizersgracht 332
1016 EZ Amsterdam
vanderlaan@deroospen.nl

CRIMINAL
DEFENCE
LAWYERS

ADVOCATENKANTOOR — *Oudegracht*

Wij zoeken op korte termijn een Advocaat

die gespecialiseerd en geïnteresseerd is in het personen- en familierecht en bereid is zich te verdiepen in het sociaal zekerheidsrecht, in het bijzonder WAO en WW. Ook derdejaars stagiaires kunnen solliciteren.

Wij zijn een reeds 32 jaar bestaand, eigentijds kantoor met zes enthousiaste, gespecialiseerde advocaten en vier ervaren secretaresses. Wij maken ons sterk voor het verlenen van kwalitatief goede en betaalbare juridische dienstverlening, zeker ook voor de minder draagkrachtigen.

Meer informatie over ons kantoor is te vinden op onze website: www.advocatenkantooroudegracht.nl

Mocht het bovenstaande je aanspreken, dan nodigen we je graag uit om binnen 14 dagen een sollicitatiebrief te sturen aan:

Advocatenkantoor Oudegracht
t.a.v. mr F. Baars
Postbus 3092
1801 GB Alkmaar
tel.: 072-5122213
baars@advocatenkantooroudegracht.nl

Unger Hielkema *advocaten*

De Boelelaan 7
1083 HJ Amsterdam
Telefoon 020 683 5780

www.ungerhielkema.nl

Unger Hielkema is een middelgroot en gestaag groeiend, gespecialiseerd advocatenkantoor met korte lijnen en een interessante mix van zakelijke en particuliere cliënten. Een goed advies, een stevige procedure, een mooie deal of convenant, onze cliënten zijn bij ons kantoor aan het goede adres. Onze dienstverlening is snel en effectief.

De specialisten van Unger Hielkema advocaten zijn lid en/of bestuurder van verschillende specialisatieverenigingen. Ze publiceren in vakbladen, leggen principiële kwesties aan de rechter voor en treden op als docent.

Gedreven startende advocaten met de juiste ambitie en affiniteit krijgen bij ons al snel veel verantwoordelijkheid. Natuurlijk mét intensieve begeleiding van de ervaren partners, want de kwaliteit van de dienstverlening staat voorop. Er is ons veel aan gelegen je ontwikkeling de nodige vaart te geven tegelijk met ons kantoor.

Er liggen kansen in onze organisatie voor:

Junior advocaatmedewerker ondernemingsrecht

een advocaatmedewerker of bedrijfsjurist met 2 tot 5 jaar werkervaring ter versterking van de ondernemingsrecht praktijk, waarbij de nadruk zal liggen op boek 2, contracten en insolventie.

Junior advocaatmedewerker procesrecht

een (beginnend) advocaatmedewerker met interesse of - beter - met ervaring in het procederen. Met name voor onze cliënten in het vastgoed- en in het arbeidsrecht zoeken wij een processtijger.

Voor beide functies geldt:

Als dit je aanspreekt, willen wij graag nader kennis maken en je carrière mogelijkheden bespreken.

We komen graag in contact met een sociaal vaardige, innemende en slagvaardige jurist die zijn of haar zaken goed op een rijtje heeft. Niet bang voor een beetje werkdruk dus. Natuurlijk heb je de juiste achtergrond en de relevante werkervaring. Misschien ben je zelfs al advocaat. Maar we zijn vooral op zoek naar iemand met de juiste ambitie en affiniteit.

Stuur je gemotiveerde sollicitatie ter attentie van Maureen Chalon; chalon@ungerhielkema.nl

Zie voor contactgegevens van de advocaten: Alleadvocaten.nl.

'Weer bezig iets nieuws te ontwikkelen'

Gert van 't Hoff stapte van Pels Rijcken per 1 mei over naar Croon advocaten in Den Haag. 'Bij Pels Rijcken heb ik aan de wieg gestaan van de sectie bouw- en aanbestedingsrecht. Vorig jaar vertrok een aantal senior-advocaten van mijn sectie om een eigen kantoor te beginnen. Toen ging mijn bloed sneller stromen, daar wilde ik wel deel van uitmaken. We hopen binnenkort de zesde advocaat te begroeten. Je ontwikkelt weer iets nieuws, dat dwingt je om extra je best te doen en nieuwe wegen te bewandelen'

'Met de voeten in de klei'

Douglas Mensink begon op 1 mei zijn eigen kantoor, Mensink ICT advocatuur, oftewel MICTA BV. 'Sinds 2000 werk ik in Groningen, de laatste jaren als advocaat/partner bij Dorhout Advocaten. Uitstekend kantoor, maar de afstand tot de cliënt werd me te groot. Ik wil meer naast een ondernemer staan, met de voeten in de klei. Kortere lijnen, minder formaliteiten en meer ondernemer met de ondernemer, zodat je ook eens een inhoudelijk gesprek kunt voeren zonder dat het commercieel wordt. En ik hoef nu minder intern te veranderen.'

Bes, mr. W.S.E.: Advocatenkantoor mr. T. de Deugd te Zwabenburg
Bremen, mw. mr. A.M.C. van: Boom advocaten te Leiden
Brouwer – Porte, mw. mr. K.B.: Advocatenkantoor Brouwer Porte te Westerbork
Bruin, mw. mr. D.M. de: Digna de Bruin Advocatuur te Baarn
Galavazi, mr. J.I.H.M.: Galavazi te Amsterdam
Geurts, mr. H.J.: QuestIE Advocatuur te Breda
Groningen, mw. mr. I.L. van: Rassers advocaten en notarissen te Breda
Hilwig, mw. mr. E.B.: Berte, Maalsté & Blom Advocaten te Utrecht
Hofhuis, mw. mr. I.E.: Bricks Advocaten te Amsterdam
Hout, mw. mr. D.F.L. van der: Allied Advocaten te Amsterdam
Jong, mw. mr. M.C. de: NXP Semiconductors Netherlands B.V.

te Eindhoven
Kramer, mr. P.H.: Voormolen Advocaten te Bergen op Zoom
Rietveld, mw. mr. E.E.: Rietveld advocaat en mediator te Rotterdam
Ruardij, mr. drs. G.: Geert Ruardij Jurist en Advocaat te Amsterdam
Sanden, mr. C.A.H. van de: AKD te Rotterdam
Stikkelbroeck, mr. drs. J.: Lexence N.V. te Amsterdam
Wagenaar, mr. J.M.: Wagenaar Lawyers te Delden
Weiland, mw. mr. drs. E.E.: Advocatuur Weiland te Utrecht

Nieuw kantoor/ associatie

Advocatenkantoor Brouwer Porte (mw. mr. K.B. Brouwer – Porte) te Westerbork

Advocatuur Weiland (mw. mr. drs. E.E. Weiland) te Utrecht
Boom advocaten (mw. mr. A.M.C. van Bremen) te Leiden
Digna de Bruin Advocatuur (mw. mr. D.M. de Bruin) te Baarn
Galavazi (mr. J.I.H.M. Galavazi) te Amsterdam
Rietveld advocaat en mediator (mw. mr. E.E. Rietveld) te Rotterdam
Wagenaar Lawyers (mr. J.M. Wagenaar) te Delden

Medevestiging

Allied Advocaten (mw. mr. D.F.L. van der Hout) te Amsterdam
QuestIE Advocatuur (mr. H.J. Geurts) te Breda

Uit de praktijk

Baauw, mw. mr. I.J.M.J.J. Utrecht 20-05-2010
Beij, mw. mr. E.P. de Amsterdam 18-05-2010
Bondrager – Chap, mw. mr. M.L. Utrecht 11-05-2010
Braam, mw. mr. M. Arnhem 19-05-2010
Croughs, mw. mr. A.B.M. Weert 17-05-2010
Dormans, mr. F.M.A. Weert 17-05-2010
Durdabak, mw. mr. G. Middelburg 10-05-2010
Garnaat, mr. B. Maarssen 12-05-2010
Heemskerck, mw. mr. M.J. Amsterdam 10-05-2010
Hoek, mw. mr. M. van der

Enschede 11-05-2010
Houten, mw. mr. I.A. van Amsterdam 17-05-2010
Oijen, mw. mr. C.J.M. van Amsterdam 17-05-2010
Olden, mr. H.C. van Utrecht 17-05-2010
Oversteegen, mr. T. Eindhoven 10-05-2010
Thissen, mr. J.P.H. Den Haag 17-05-2010
† Mol, mw. mr. J.C.P.M. Amsterdam 06-05-2010

(advertenties)

De Trias dossiermap van CIB
 EXCLUSIEF VOOR DE ADVOCATUUR

GRATIS PROEFMAP?
 Bel (079) 36 38 440

ALLE DOSSIER MAPPEN €96⁰⁰
 PER 100 STUKS
 (excl. BTW)

6 CM

• 12 KLEUREN
 • ELASTIEK
 • ONVERSLIJTBAAR

CIB Centraal Inkoopbureau

CIB Centraal InkoopBureau
 Postbus 330
 2700 AH ZOETERMEER
 advocaten@cib.nl
 www.cib.nl

Ook binnenmappen leverbaar in zes kleuren voor €25⁰⁰ per 100 stuks (excl. BTW)

'Voor bedrijven die echte dingen maken'

Geert Ruardij verruilde op 1 mei De Brauw voor zijn eigen praktijk. 'Bij De Brauw zat ik in de fusie- en overnamepraktijk en daarna in de commercial litigation: grote contracten uitonderhandelen en ook procederen. Ik wil graag zoveel mogelijk in de praktijk staan en werd geregeld de business in gestuurd. Nu werk ik voor een selectieve groep industriële ondernemingen die echte dingen maken en verkopen. Ik adviseer ze over zaken als contracten, algemene voorwaarden en juridische bedrijfsprocessen. En als het nodig is procedeer ik.'

Van Dam & Kruidenier Advocaten zoekt een (gevorderd) stagiair(e) Personen- & Familierecht

Van Dam & Kruidenier Advocaten, een no-nonsense kantoor dat vorig jaar haar 100e verjaardag vierde, is op zoek naar een enthousiaste en collegiale beginnend of gevorderd stagiair(e) met affiniteit voor het personen- en familierecht.

Wil jij ons team versterken, kijk dan op onze website www.damkru.nl of neem voor meer informatie contact op met mr. Jolanda van Dam - Lolkema, telefoonnummer 010 - 288 88 00 of e-mail: vandamlolkema@damkru.nl.

Uw schriftelijke reacties kunt u richten aan:
Van Dam & Kruidenier Advocaten
T.a.v. mr. G.J.J. van Dam - Lolkema
Rivium Westlaan 46
2909 LD Capelle aan den IJssel

Van Dam
& Kruidenier
Advocaten

VAN WEVERWIJK
ADVOCATENKANTOOR

zoekt voor spoedige indiensttreding een

PARTTIME ADVOCAAAT/MEDEWERKER

voor de algemene praktijk met de nadruk op familierecht.

De gezochte kandidaat kan een herintredende advocaat zijn of een advocaat die parttime wil gaan werken. Binnen ons kleinschalige, maar goed geoutilleerde kantoor, zijn prima mogelijkheden voor het opbouwen van een mooie familierechtpraktijk. Kandidaten dienen de bereidheid te hebben de eventueel noodzakelijke of vereiste specialisatieopleidingen te volgen.

Schriftelijke sollicitaties met c.v. kunnen gericht worden aan:

De heer mr. ing. A. van Weverwijk
Prins van Oranjestraat 11
4191 GL Geldermalsen
info@weverwijkadvocaat.nl

Quist en Eskes Advocaten is een jong, snelgroeiend advocatenkantoor met vestigingen in Zwijndrecht en Dordrecht. De dienstverlening richt zich zowel op ondernemingen als op particulieren. Het kantoor voert een algemene praktijk. Naast een aantal grote ondernemingen zijn vooral klanten uit het Midden- en Kleinbedrijf aan het kantoor verbonden. De sfeer op het kantoor is zeer open en informeel.

Momenteel bestaat er een vacature voor de vestiging in Zwijndrecht voor een

ADVOCAAAT - STAGIAIRE (gevorderd)

ADVOCAAAT - MEDEWERKER

De kandidaat dient aan de volgende kwalificaties te voldoen:

- een goede mondelinge en schriftelijke uitdrukkingvaardigheid;
- een goed analytisch vermogen;
- ambitie en bereidheid om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van ons kantoor;
- representatieve en zakelijke uitstraling.

Wanneer je wilt werken in een jong en dynamisch bedrijf en deze nieuwe uitdaging aan wilt gaan, zien we jouw brief met CV graag binnen 8 dagen na verschijning van deze advertentie tegemoet.

Quist en Eskes Advocaten
T.a.v. de heer mr. L.P. Quist
Postbus 309, 3330 AH Zwijndrecht
Tel: 078-612 00 06
Email: quist@quisteneskes.nl

De uitspraak is bewerkt door Luuk Hamer, advocaat te Amsterdam.
De integrale, geanonimiseerde tekst van de uitspraak vindt u op
BalieNet, rubriek Advocaten, subrubriek Voor uw praktijk,
onder 'Disciplinaire en andere uitspraken'.

Afdoening van geschillen als advocaat bemiddelaar is

Bindend Advies d.d. 23 december 2009 /
ADV 09-0179

De voor advocaten geldende mogelijkheden tot afdoening van geschillen gelden eveneens wanneer de advocaat als bemiddelaar optreedt. De Geschillencommissie is ter zake bevoegd.

Klacht

De cliënt en zijn toenmalige echtgenote hebben opdracht verstrekt aan de advocaat tot echtscheidingsbemiddeling. Na drie maanden heeft de toenmalige echtgenote aangegeven dat zij de bemiddeling wilde stoppen. De advocaat heeft vervolgens pendeldiplomatie voorgesteld, waarbij partijen niet meer onderling overleggen, maar alle communicatie via de advocaat loopt. Hiermee is ingestemd. De advocaat heeft vervolgens een concept-deelconvenant opgesteld en heeft gesprekken gevoerd met de dochter en twee stiefdochters van de cliënt. De cliënt heeft het deelconvenant voorgelegd aan een andere advocaat voor een *second opinion*. De cliënt heeft vervolgens aangegeven de bemiddeling niet langer te willen voortzetten. De klacht betreft in hoofdzaak het niet afbreken van de bemiddeling op het moment dat een van de partijen aangeeft niet door te willen gaan, waardoor nodeloze kosten zijn gemaakt zonder reëel uitzicht op een spoedige oplossing. De cliënt meent voorts dat de dienstverlening in diverse opzichten onder de maat was.

Verweer

De advocaat meent dat zijn rol als bemiddelaar deels anders is dan zijn rol als advocaat. De klacht is dan ook eerst aanhangig gemaakt bij de Klachtencommissie van de

de vereniging van Familierechtadvocaten Scheidingsmediators (vFAS), ingevolge de klachtenregeling die in de bemiddelingsovereenkomst was opgenomen. Dit heeft geleid tot een bemiddelingsgesprek met de voorzitter van genoemde Klachtencommissie; met een voorstel tot reductie van de declaratie is de cliënt niet akkoord gegaan, waarna deze klachtbehandeling is geëindigd. In de bemiddelingsovereenkomst was echter ook de deelname van de Geschillenregeling Advocatuur opgenomen, teneinde bij een eventueel geschil over zijn handelen als advocaatbemiddelaar de toegang tot de Geschillencommissie open te houden.

Beoordeling

De advocaat die als bemiddelaar optreedt, verliest bij de bemiddeling niet de hoedanigheid van advocaat. Naar het oordeel van de commissie zijn in die hoedanigheid de voor advocaten geldende (Gedrags)regels en bestaande mogelijkheden tot afdoening van geschillen onverminderd van toepassing, temeer indien de advocaat-bemiddelaar gedurende de bemiddeling tevens handelingen verricht die in wezen niet te onderscheiden zijn van het optreden als advocaat zoals in casu het opstellen van een concept-deelconvenant.

Gelet op het voorgaande is de commissie van oordeel dat de cliënt erop mocht vertrouwen dat de advocaat-bemiddelaar gebonden is aan alle voor advocaten geldende regels, tenzij deze regels uitdrukkelijk zijn uitgesloten. Dat laatste is in het onderhavige geval niet geschied. De commissie acht zich bevoegd het geschil inhoudelijk te behandelen en af te doen.

De commissie stelt vast dat de kern van het geschil de vraag betreft of de advocaat de bemiddeling eerder had behoren te staken – namelijk op het moment dat hem duidelijk was, of had behoren te zijn, dat verdere bemiddelingspogingen geen baat meer zouden hebben. De cliënt heeft aangegeven dat dit moment naar zijn mening was bereikt op 6 maart 2008. De advocaat bestrijdt dit en geeft aan dat er op dat moment naar zijn mening nog mogelijkheden waren om de vastgelopen mediation vlot te trekken.

De commissie is van oordeel dat onvoldoende is gebleken dat de advocaat de bemiddeling te lang heeft voortgezet terwijl hij wist of had behoren te weten dat dit geen nut meer had. De advocaat heeft naar het oordeel van de commissie voldoende duidelijkheid met partijen besproken wat de mogelijkheden in de gegeven situatie waren, waarna partijen hebben ingestemd met de voortgang van de bemiddeling op de voorgestelde wijze. Het feit dat partijen in een later stadium de bemiddeling hebben gestaakt, doet hier naar het oordeel van de commissie niet aan af. Immers, het feit dat de bemiddeling niet heeft geresulteerd in het doel dat men voor ogen had, of – zoals in het onderhavige geval – voortijdig is gestaakt, wil niet zeggen dat de bemiddeling niet had behoren plaats te vinden.

De commissie acht de kwaliteitsklachten van de cliënt ten dele gegrond [...].

Beslissing

De advocaat betaalt aan de cliënt een vergoeding van € 1.000.

Noot

De Geschillencommissie acht zich bevoegd om te oordelen over het optreden van een advocaat die als scheidingsbemiddelaar optreedt. Dat was in het verleden ook reeds gebleken (Bindend Advies d.d. 16 juli 2003, Adv-Do2 0102, AB 2004, p. 136), zij het impliciet. In de onderhavige beslissing stelt de Geschillencommissie echter zeer expliciet haar bevoegdheid op dit terrein aan de orde. Aanknopingspunten waren in dit geval bovendien dat de toegang tot de Geschillenregeling was opgenomen in de bemiddelingsovereenkomst, zij het als een tweede optie, naast de klachtenregeling van de vFAS. Voorts had de advocaat ook typisch advocatuurlijke werkzaamheden verricht, zoals het opstellen en ter sprake brengen van een concept-deelconvenant. Een advocaat die aan mediation doet, blijft advocaat en is aan te spreken op zijn verantwoordelijkheid als zodanig. Eenzelfde lijn geldt eveneens in het tuchtrecht (zie bijvoorbeeld HvB 16 november 2007, AB 2009, p. 436).

LH

«

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet.
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit P.J.M. Drion, H.J. de Groot, W.F. Hendriksen, H.J.A. Knijff, I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Belang van hoofdofficier

Hof van Discipline 31 augustus 2009, no. 5380
Raad van Discipline 's-Gravenhage 15 december 2008

Klachten tegen advocaten kunnen worden ingediend door belanghebbenden. Hierop wordt geen uitzondering gemaakt voor het Openbaar Ministerie of vertegenwoordigers van het Openbaar Ministerie. De hoofdofficier heeft belang bij handhaving van de toepasselijke bepalingen uit het Wetboek van Strafvordering.

- Art. 46 Advocatenwet (2 Wat een behoorlijk advocaat betaamt; 2.3 Gedragingen in strafzaken; 6 Tuchtprocesrecht)

- Gedragsregels 1 en 37
- Art. 62 lid 2 sub a en art. 50 lid 2 Wetboek van Strafvordering

Feiten

Mr. X is als raadsman opgetreden voor een cliënt die werd verdacht van moord c.q. doodslag. Gedurende de bijstand bevond de cliënt zich in voorlopige hechtenis. Bij bevel van 21 december 2007 heeft de officier van justitie aan de cliënt een beperkende maatregel opgelegd als bedoeld in art. 62 lid 2 sub a WvSv. Op grond daarvan was het mr. X niet toegestaan om met derden inhoudelijk over de strafzaak te spreken, te corresponderen of anderszins communiceren. Tijdens deze beperking heeft mr. X op 4 januari 2008 telefonisch te contact onderhouden met de zus van zijn cliënt. Van dit gesprek heeft de officier van justitie kennisgenomen. Op 8 januari 2008 heeft de officier van justitie een bevel ex art. 50 lid 2 WvSv tegen mr. X

uitgevaardigd, inhoudende dat mr. X geen toegang mocht hebben tot de verdachte en/of deze niet alleen mocht spreken en dat brieven of andere stukken, tussen raadsman en verdachte gewisseld, niet zouden worden uitgereikt. Het bevel was van kracht voor een periode van zes dagen.

Op 14 januari 2008 heeft mr. X een gesprek gevoerd met een familielid van de verdachte. Het gesprek werd gevoerd via een mobiele telefoonaansluiting. In het gesprek is gesproken over de inzet van een bepaalde opsporingsmethode. Ook van dit gesprek heeft de officier van Justitie kennisgenomen.

Op 15 januari 2008 heeft mr. X de verdediging van zijn cliënt neergelegd.

Klacht

De klacht van de hoofdofficier van justitie houdt in dat mr. X het jegens de verdachte

(advertenties)

BOERS ADVOCATEN

Wij zijn op zoek naar een:

ADVOCAAT-STAGIAIRE

Daadkracht, ruime expertise en betrokkenheid. Dat zijn de trefwoorden die ons kantoor karakteriseren. Meer weten? Kijk op www.boersadvocaten.nl.

Informatie:

mr L.L. de Boef
T. 0318 - 52 24 04

Schriftelijke sollicitatie:

mr L.L. de Boef
Postbus 675
3900 AR Veenendaal
lldeboef@boersadvocaten.nl

Stationsplein 6
3901 ES Veenendaal
T. 0318 - 52 24 04
F. 0318 - 52 34 74
info@boersadvocaten.nl
www.boersadvocaten.nl

gegeven bevel beperkingen heeft geschonden, waardoor strafrechtelijke onderzoeksbelangen worden geschaad.

Verweer

Mr. X heeft zich erop beroepen dat hij als advocaat een ruime bevoegdheid heeft om de belangen van zijn cliënt te behartigen. Mr. X beroept zich op de niet-ontvankelijkheid van klager. Volgens mr. X dient de officier van justitie zich strikt te houden aan de wet en is in de wet voor de officier van justitie geen ruimte gelaten om zich om welke reden dan ook tot de deken te wenden met een klacht.

Overwegingen raad

Volgens vaste rechtspraak staat het eenieder die daarbij belang heeft vrij een klacht ter zake van handelen of nalaten van een advocaat in te dienen. Gelet op de inhoud van de klacht heeft deze tot onderwerp een handelen van mr. X dat een behoorlijk advocaat niet betaamt. Klager heeft daarbij aangevoerd dat het gewraakte handelen betrekking heeft op een opsporingsonderzoek naar een levensdelict welk onderzoek een reëel risico loopt te worden geschaad. Op grond hiervan is de raad van oordeel dat klager als verantwoordelijk voor de handhaving van de normen van strafvordering belang heeft bij de klacht.

Gelet op het dossier staat vast dat mr. X tot tweemaal toe heeft gehandeld in strijd met de door de officier van justitie opgelegde beperkingen. Op 4 januari 2008 heeft mr. X telefonisch contact gehad met de zus van de verdachte, terwijl hij wist dat aan zijn cliënt beperkingen waren opgelegd. Op 14 januari 2008 heeft mr. X opnieuw een gesprek ge-

voerd met een familielid van de verdachte. Het laatste gesprek vond plaats nadat jegens mr. X een bevel ex art. 50 lid 2 WvSv was uitgevaardigd en door de rechtbank bekrachtigd. Hoewel dit bevel ziet op contact met de verdachte en niet op contact met de familie, onderstreept het de ernst van de eerste schending van de beperkingen. Desondanks heeft mr. X een tweede maal tijdens de beperkingen contact met de familie van de verdachte onderhouden. Door aldus bij herhaling te handelen in strijd met de geldende beperking, heeft mr. X zich niet gedragen zoals een behoorlijk advocaat betaamt.

Bij het bepalen van de maatregel neemt de raad de aard en de ernst van de begane overtreding in aanmerking. Mr. X heeft welbewust een bevel genegeerd dat als sluitstuk moest dienen voor het belang van het opsporingsonderzoek. Aan dat belang moest ook mr. X als advocaat zich conformeren. Ook wordt in aanmerking genomen dat mr. X, blijkens het door hem in het dekenonderzoek gevorderde verweer, heeft gereageerd op een manier die een behoorlijk advocaat niet past en die er blijk van geeft dat mr. X het onjuiste van zijn gedrag volstrekt niet inziet. De raad acht de hierna vermelde maatregel passend en geboden.

Beslissing

Verklaart de klacht gegrond en legt de regel op schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van één maand.

Overwegingen hof

Het hof verwerpt de grief van mr. X dat geen sprake is van tuchtrechtelijk verwijtbaar handelen omdat door de hoofdofficier is gesteld, noch aangetoond dat het onderzoek schade heeft opgelopen.

In een tuchtzaak wordt het handelen van mr. X getoetst, onafhankelijk van de vraag of het handelen van mr. X schade heeft veroorzaakt. Voorop staat dat een advocaat niet in strijd mag handelen met aan zijn gedeteneerde cliënt opgelegde beperkingen die tot gevolg hebben dat ook hij, de advocaat, niet met de buitenwereld mag communiceren over de inhoud van de aan hem toevertrouwde zaken. Daarbij doet het er niet toe of de communicatie schade aan het onderzoek teweeg heeft gebracht, of het de advocaat was of een derde die met de advocaat communicatie heeft gezocht, of dat de politie de advocaat heeft gezocht contact op te nemen met de buitenwereld, in casu de familie van de cliënt van mr. X, overigens een naar het oordeel van het hof nogal onaannemelijke stelling van mr. X. Als advocaat meent dat het justitiële onderzoek gebreken vertoont en/of dat de rechten van zijn cliënt worden geschonden, rechtvaardigt dit geen inbreuk op het opgelegde bevel beperking en staan de advocaat andere middelen ten dienste.

Mr. X heeft tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld. Gezien het beperkte tuchtrechtelijke verleden van mr. X is de door de raad opgelegde maatregel te zwaar. Het hof acht een geheel voorwaardelijke schorsing passend en geboden.

Beslissing

Vernietigt de beslissing van de raad voor zover aan mr. X de maatregel van schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van één maand is opgelegd. En voor zover opnieuw rechtdoende, legt aan mr. X op de maatregel van schorsing in de praktijkuitoefening voor de duur van één maand met een proeftijd van twee jaar en bekrachtigt de bestreden beslissing voor het overige. <<

(advertentie)

Beheer uw cliënten, uren en declaraties
 Het eenvoudigste urenregistratie- en declaratieprogramma voor advocaten bespaart u direct tijd!
 Vraag de gratis demo aan op www.ursos.nl

ursos
 eenvoudig bespaart tijd

Debussystraat 29 | Postbus 9105 | 1800 GC Alkmaar
 tel 072 512 22 05 | fax 072 512 22 14 | info@ursos.nl | www.ursos.nl

Personeelsadvertenties in dit blad

Kantoor	Vacature	Plaats	Regio	Pagina
Advocatenkantoor Van Weverwijk	Parttime Advocaat/Medewerker	Geldermalsen	midden	290
Dingemans & De Meyere Advocaten	Advocaat op basis van kostendeling	Maarszen	midden	294
Boers Advocaten	Advocaat-Stagiaire	Veenendaal	midden	292
Themis advocaten	(Gevorderd) advocaat stagiair/medewerker	Heerlen	zuid	294
Themis advocaten	Advocaat stagiair	Maastricht	zuid	294
Advocatenkantoor Oudegracht	Advocaat Personen- en Familierecht	Alkmaar	west	288
De Roos & Pen Criminal Defense Lawyers	(Gevorderde) advocaat-stagiair en/of (gevoorderde) medewerker strafrecht	Amsterdam	west	288
Spring advocaten	To Spring or not to Spring...	Amsterdam	west	295
Palthe Oberman Advocaten	Een gevorderd stagiaire of beginnend medewerker	Amsterdam	west	295
Unger Hielkema Advocaten	Junior advocaatmedewerker ondernemingsrecht en Junior advocaatmedewerker procesrecht	Amsterdam	west	288
Van Dam & Kruidenier Advocaten	(Gevorderd) Stagiair(e) Personen- & Familierecht	Capelle aan den IJssel	west	290
Nolet Advocaten	(Gevorderd) stagiaire/medewerker	Den Haag	west	287
Quist en Eskes Advocaten	Advocaat- stagiaire (gevoorderd) en Advocaat-medewerker	Zwijndrecht	west	290

Voor onze vestigingen te **Heerlen** en **Maastricht** zijn wij op zoek naar een:

Heerlen:
(GEVORDERD) ADVOCAASTAGIAIR/MEDEWERKER

Maastricht:
ADVOCAASTAGIAIR

Uw sollicitatie met curriculum vitae voor onze beide vacatures kunt u binnen drie weken richten aan:

Themis advocaten
T.a.v. mw. M.C. Jansen-den Toom
Akerstraat 88
6411 HC Heerlen
e-mail: m.jansen@themisadvocaten.nl

Dingemans & de Meyere advocaten

in Maarszen (dorp) is op zoek naar

advocaat
op basis van kostendeling

Ons kantoor bestaat uit drie advocaten met zeer ruime ervaring op het gebied van ondernemingsrecht en familierecht. Als advocaat binnen onze organisatie werk je zelfstandig en ontwikkel je je eigen klantenkring. Het kantoor kent prima faciliteiten. Binnen het kantoor heerst een prettige en informele sfeer waar betrokkenheid en teamgeest voorop staan. De medewerkers kenmerken zich door hun pragmatische instelling, scherpte, vakkennis en gedrevenheid.

Functie eisen:

- afgeronde studie Nederlands Recht en afgeronde beroepsopleiding
- 5 tot 7 jaar werkervaring op het gebied van ondernemingsrecht, huurrecht, arbeidsrecht en/of familierecht
- ondernemerschap
- goede schriftelijke en mondelinge uitdrukingsvaardigheid
- daadkracht

Interesse?

Mail dan uw CV en motivatie binnen 14 dagen naar:

info@dingemansadvocaten.nl

Voor vragen kunt u contact opnemen met Virginie Lapidaire of Ronald Dingemans, telefoonnummer: 0346 - 28 49 44.

P A L T H E O B E R M A N

advocaten

Palthe Oberman Advocaten
Prins Hendriklaan 56
1075 BE Amsterdam
T 020 344 61 00
F 020 344 61 11
www.paltheoberman.nl

Palthe Oberman Advocaten, een commercieel kantoor gespecialiseerd in het arbeidsrecht en ambtenarenrecht, zoekt ter versterking van haar groeiende praktijk:

een gevorderd stagiaire of beginnend medewerker

- afgeronde studie Nederlands recht, bij voorkeur Master Arbeidsrecht, met goede studieresultaten
- 2 tot 4 jaar ervaring in de arbeidsrechtpraktijk
- uitstekende beheersing van de Nederlandse en Engelse taal
- ambitieus en ondernemend

Voor sollicitaties en informatie: Mr. Gieneke van Wulfften Palthe
palthe@paltheoberman.nl T 020 344 61 02

To Spring or not to Spring...

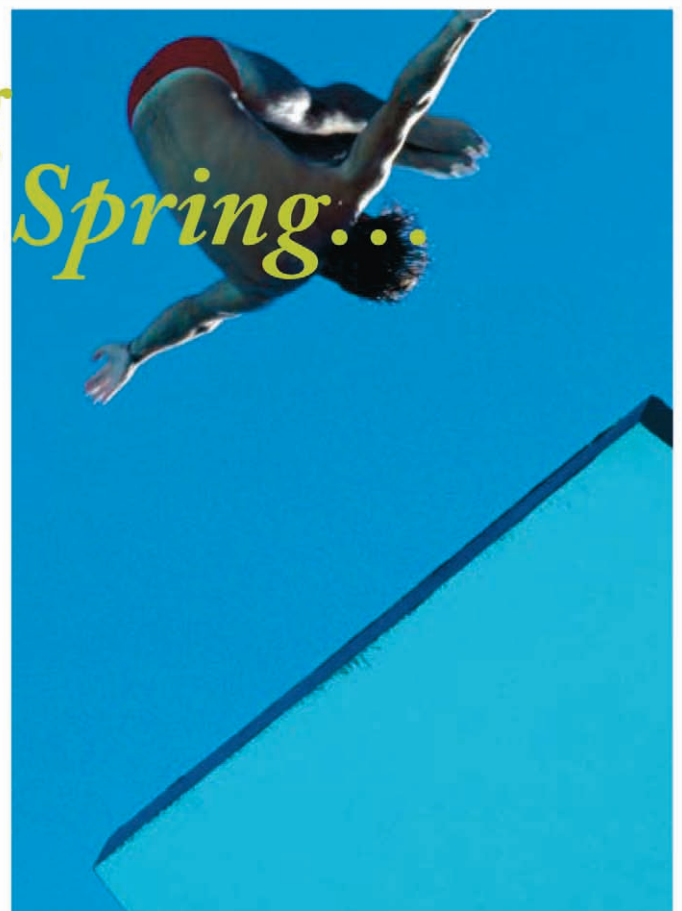
Spring Advocaten is een eigentijds en eigenwijs kantoor met een brede ondernemingsrechtelijke praktijk. Alleen voor no-nonsense (top) juristen die bij een dynamisch jong kantoor willen starten of als (vergevorderde) medewerker en/of aankomend partner willen werken aan hun eigen groei en ontwikkeling en de ontwikkeling van Spring.

Wij maken het mogelijk, je moet het zelf doen.

Sollicitatiebrief of e-mail (met uitgebreide c.v. en cijferlijst) stuur je naar:

Spring Advocaten t.a.v. Mr B.O. Eschweiler, Johannes Vermeerstraat 18,
1070 DR Amsterdam; eschweiler@springadvocaten.nl

spring
advocaten

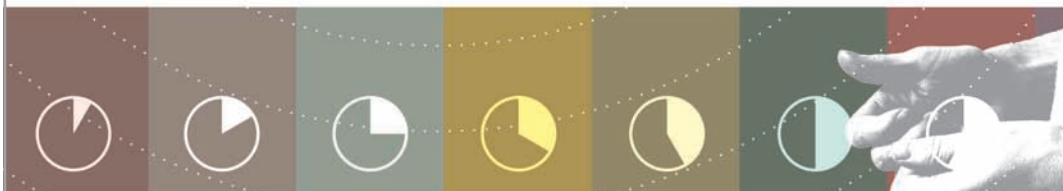

ALTIJD WAKKER

Kantoorautomatisering Internetdiensten Telefonie

Een grenzeloos netwerk. Snel, veilig, áltijd wakker. Als vanzelfsprekend. Succes staat of valt met een goede kantoorautomatisering. Zónder, valt de communicatie stil. ICT ConceptT spreekt uw taal waar het gaat om het realiseren van gestroomlijnde geautomatiseerde processen. Op basis van onze ervaring – ruim 15 jaar – in de juridische sector, zijn we een volwaardige gesprekspartner voor ieder Advocatenkantoor.

Hoofdvestiging: Basicweg 19a, 3821 BR Amersfoort | T (033) 433 01 88 | www.ict-concept.nl

Werk flexibel met Secure Server Hosting

Maak kennis met de stille kracht van
IT-outsourcing, powered bij SSHNED

SSHNED
Stille kracht in Secure Server Hosting

Houtse pad 4
4911 AS Den Hout
www.sshned.nl

T 088 0028450
F 088 0028451
E info@sshned.nl